

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

IN 80/26

4. september 1980

HOLDNINGER OG ATFERD PÅ ARBEIDSMARKEDET.
Rapport 3*)

Noen resultater fra en tilleggsundersøkelse til AKU i 4. kvartal 1976

av
Olaf Foss **)

Innhold	Side
1. Sammendrag	1
1.1. Innledning	1
1.1.1. Bakgrunn og formål	1
1.1.2. Problemstilling	1
1.1.3. Innholdet i tilleggsundersøkelsen (TU)	2
1.2. Noen hovedresultater fra tilleggsundersøkelsen	3
1.2.1. Livssituasjon og arbeidsmarkedserfaring	3
1.2.2. Ønsker og hensikter	3
1.2.3. Tilgjengelighet for arbeidsmarkedet	5
1.2.4. Faktisk atferd	5
1.3. Tolking av personenes vurderinger	6
2. Bakgrunn og formål	7
3. Tilleggsundersøkelsen 4. kvartal 1976	8
3.1. Opplegg og gjennomføring av tilleggsundersøkelsen	8
3.2. Hovedgrupper i tilleggsundersøkelsen	9
3.3. Problemstillinger og variable	9
3.4. Ønsker og behov for arbeid - en oversikt	10
4. Personer utenfor arbeidsstyrken i tilleggsundersøkelsen - aktiviteter og forsørgelsesmåte	11
4.1. Tidsnytting og forsørgelsesmåte	11
4.2. Tidsnytting og arbeidsønsker	14
4.3. Virkninger av yrkesdeltaking	15
5. Yrkeserfaring og arbeidsønsker	17
5.1. Tidligere yrkesdeltaking	17
5.2. Indikatorer på framtidig yrkesdeltaking	19
6. Ulike indikatorer på forholdet til arbeidsmarkedet blant personer utenfor arbeidsstyrken	22
6.1. Innledning	22
6.2. Ønsker og hensikter	22
6.3. Tidsperspektiv	25
6.4. Tilgjengelighet for arbeidsmarkedet	29
6.4.1. Om tilgjengelighetsbegrepet	29
6.4.2. Arbeidshindringer	29
6.4.3. Vurdering av egne sysselsettingsmuligheter	35
6.4.4. Krav til et arbeidsforhold	38
6.4.5. Faktisk atferd	40
7. Avslutning	42
Litteraturliste	44
Vedlegg 1: AKU's spørreskjema (1976)	45
Vedlegg 2: T.U.'s spørreskjema (4.kvartal 1976)	47

*) Prosjektet er delvis finansiert av Kommunal- og arbeids-
departementet

**) Per Sevaldson har lest og kommentert manuskriptet.

1. SAMMENDRAG

1.1. Innledning

1.1.1. Bakgrunn og formål

Statistisk Sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelse (AKU) har fra starten av hatt med spørsmål utformet med sikte på å gi informasjon om forholdet til arbeidsmarkedet blant personer som for tida er utenfor arbeidsstyrken. I en kvartalsvis undersøkelse som skal dekke mange emner, er det imidlertid nødvendig å begrense tallet på spørsmål til de helt sentrale. Vi savner derfor mye informasjon både om personenes egne oppfatninger om sine ønsker, hensikter, krav og barrierer, og om trekk ved deres faktiske livssituasjoner, som har betydning for forholdet til arbeidsmarkedet. Den spørsmålssekvensen som blir nyttet i AKU, har også vist seg både å være beheftet med vesentlige svakheter¹⁾ og å by på vanskelige tolkningsproblemer når svarene skal analyseres.

På denne bakgrunnen ble det i 4. kvartal 1976 gjennomført en tilleggsundersøkelse til AKU med formål å undersøke i større detalj forholdet til inntektsgivende arbeid blant personer utenfor arbeidsstyrken.

1.1.2. Problemstilling

Vi kan tenke oss at både personer innenfor og utenfor arbeidsstyrken på et gitt tidspunkt er mer eller mindre sterkt knyttet til arbeidsmarkedet og andre aktivitetssfærer. Vi betrakter graden av yrkesdeltaking som en kontinuerlig variabel heller enn som en dikotomi. Selv om vi kan nevne flere indikatorer på tilknytning til arbeidsmarkedet, er det ingen grei måte å bestemme en persons samlede tilknytning på eller forskjellige grupperes relative plassering på en dimensjon vi kan kalle arbeidsmarkedstilknytning. Fenomenet er flerdimensjonalt. Det er verken særlig interessant eller mulig å samle de ulike indikatorene i ett mål.

De vanlige begrepene om arbeidsløshet og måten de er operajonalisert på garanterer f.eks. ikke at vi får avgrenset de gruppene som har den "objektivt" sterkeste arbeidsmarkedstilknytningen.

ILO-definisjonen av arbeidsløshet fra 1954 godtas idag allment som retningslinje ved måling av arbeidsløshet, bl.a. av OECD. ILO-definisjonen kan sammenfattes på følgende måte:

- En person er arbeidsløs på et bestemt tidspunkt/ i et bestemt tidsrom (en dag eller en uke) om han/hun
  1. er uten inntektsgivende arbeid og
  2. kan ta arbeid (available for work)
  3. aktivt søker arbeid eller har avtalt å begynne i arbeid ved et senere tidspunkt eller er permittert uten lønn

ILO-definisjonen gir ingen anvisninger om hvordan disse tre kravene skal tolkes i den praktiske registreringen. Innholdet i definisjonen avhenger i stor utstrekning av hvordan grensene i praksis trekkes. De to vanlige arbeidsløshetstallene i Norge bygger begge på ILO-definisjonen, men registreringen foregår etter helt forskjellige kriterier og med helt forskjellige metoder. Tallene blir da også svært forskjellige.

Kravet til umiddelbar tilgjengelighet for arbeidsmarkedet og til aktiv handling for å skaffe arbeid, lukker en del personer ute fra arbeidssøkerbegrepet som må sies å være av interesse ved en kartlegging av arbeidsløsheten eller arbeidstilbudet. Hvor grensen trekkes i praksis avhenger bl.a. av tolkingen av de to kravene og personenes vurdering av sin egen situasjon.

1) Spørsmålssekvensen har vært under kontinuerlig diskusjon og er blitt revidert flere ganger.

Det er flere grunner til at personer som ønsker/har behov for arbeid ikke søker arbeid aktivt, bl.a.:

- i) Noen kan være på utkikk etter et søkeobjekt (et arbeid å søke på), men ikke kommet i gang med konkret søking. Personen kan dessuten ha søkt før.
- ii) Noen kan ha gitt opp etter en tids forgjeves søking eller alt i utgangspunktet la være å søke, fordi de vet at det ikke er passende arbeid å få (f.eks. arbeid innenfor akseptabel pendlingsavstand). Kravene til et arbeid for at det skal være akseptabelt, vil selvsagt variere sterkt fra person til person.
- iii) Noen kan la være å søke fordi personlige, familiemessige eller institusjonelle forhold gjør det vanskelig å ta et tilbudt arbeid med en gang. Dette betyr ikke nødvendigvis at personene ikke gjør noe aktivt for å komme ut på arbeidsmarkedet. Det er også mulig at mindre tilpasninger på arbeidsmarkedet ville kunne øke tilgjengeligheten for noen i denne gruppen, f.eks. mulighet til å arbeide deltid, til fleksible tider etc. Det er derfor vanskelig å skille mellom dette punktet og punkt ii).

Påstanden om at det finnes en "skjult ledighet" eller et "skjult arbeidstilbud" er på denne bakgrunnen bl.a. basert på antakelser om at

- i) noen personer som i virkeligheten faller inn under ILO's arbeidsløshetsbegrep, ikke fanges opp av AKU's eller Arbeidsformidlingens målemetoder ("skjult arbeidsløshet").
- ii) noen personer er i situasjoner som vi assosierer med arbeidsløshet, men unnlater å oppfylle en eller flere av betingelsene for å bli registrert som "arbeidssøker" eller "arbeidsløs" (noen vil nytte betegnelsen "skjult arbeidsløshet", andre vil kanskje kalle det et "mulig arbeidstilbud" eller lignende), og
- iii) det finnes personer som står eller kan komme til å stå arbeidsmarkedet nær i den forstand at de på bestemte betingelser kan bli aktive arbeidssøkere, men som ikke direkte kan assosieres med "arbeidsløshet" i tradisjonell betydning, og som ikke oppfyller betingelsene for å bli registrert som "arbeidssøkere" i AKU eller som "arbeidsløse" ved Arbeidsformidlingen (blant disse personene kan det selvsagt også tenkes å være representert situasjoner som gjør det nærliggende å snakke om "skjult arbeidsløshet", men den mer nøytrale betegnelsen "mulige arbeidssøkere" er antakelig mer dekkende).

Det er svært vanskelig å gi en rimelig begrepsdefinisjon og enda vanskeligere å registrere i praksis hva vi kan kalle den "reelle arbeidsløsheten" eller det "reelle arbeidstilbudet".

Personer utenfor arbeidsstyrken kan altså befinne seg i situasjoner som er sterkt beslektet med det vi til vanlig forbinder med arbeidsløshet. At de ikke blir registrert som arbeidssøkere, kan sågar i noen tilfelle være tegn på særlig vanskelige sysselsettingsproblemer (f.eks. en kombinasjon av manglende arbeidsmuligheter og andre former for hindringer, svært lav arbeidsmarkedsstatus). Andre personer kan ha egenskaper som gjør det rimelig å betrakte dem som "mulige arbeidssøkere" på bestemte betingelser. Problemene med å komme ut på arbeidsmarkedet er av varierende karakter og styrke og det samme gjelder personenes motiver. Kravene til et "akseptabelt" eller "passende" arbeid vil variere med de to foregående forhold.

Situasjonen oppleves også antakelig forskjellig av personene selv uavhengig av faktiske forskjeller og vil gi seg ulike uttrykk i handling og utsagn. Personers svar på spørsmål om sitt forhold til arbeidsmarkedet, må tolkes på grunnlag av en avklaring av hva vi egentlig ønsker å kartlegge, formålet med og bruken av opplysningene.

1.1.3. Innholdet i tilleggsundersøkelsen (TU).

I AKU blir personer utenfor arbeidsstyrken bedt om å gi følgende opplysninger:

- Hvorvidt de mener at de ønsker/har behov for arbeid
- Viktigste oppgitte grunn til at de som sier at de ønsker/har behov for arbeid, ikke forsøkte å få inntekstgivende arbeid for forrige uke.
- Hvilke krav de som sier at de ønsker/har behov for arbeid, vil stille til et arbeid for at det skal passe for dem.

Før 3. kvartal 1978 ble spørsmålene stilt bare til dem som oppgav følgende rolle/aktiviteter som sin "hovedsakelige virksomhet" i undersøkelsesuka:

- Utførte husarbeid hjemme
- Gikk på skole/studerte
- "Var uten arbeid" eller "var opptatt med annet"

Fra og med 3. kvartal 1978 ble spørsmålene også stilt til personer som oppgav:

- Var syk/arbeidsufør
- Var pensjonist/sluttet i arbeid

I tilleggsundersøkelsen til AKU i 4. kvartal 1976 ble en spørsmålssekvens tilsvarende den i AKU stilt til alle disse gruppene. I tillegg ble det bl.a. samlet inn informasjon om følgende forhold:

- arbeidsmarkedserfaring: tidligere yrkesdeltaking og arbeidserfaring, arbeidssøking i løpet av de siste 12 månedene/etter at de sluttet i siste jobb.
- arbeidssøkingshensikter de nærmeste 12 måneder
- hvor raskt personer som ønsket arbeid ønsket å begynne i arbeid.
- krav til et mulig arbeidsforhold
- forventede konsekvenser av å ta inntektsgivende arbeid for utvalgte forhold.
- vurdering av hvordan utvalgte forhold innvirker på mulighetene for å ta arbeid
- viktigste kilde til livsopphold, husholdningens disponible inntekt, trygdestatus, tid brukt på egenarbeid i hjemmet.

1.2. Noen hovedresultater fra tilleggsundersøkelsen

1.2.1. Livssituasjon og arbeidsmarkedserfaring

Personer utenfor arbeidsstyrken (ifølge TU tilsvarte gruppen nesten 890 tusen personer i alderen 16/74 år) er en svært heterogen gruppe både m.h.t. kjennetegn med personenes livssituasjoner og m.h.t. arbeidsmarkedserfaring. Disse ulikhetene fører til forskjeller i personenes holdninger og atferd i forhold til arbeidsmarkedet slik at det er ufruktbart å behandle gruppen som en enhet.

Ca. 40 prosent av personene utenfor arbeidsstyrken i 4. kvartal 1974 var kvinner 25 år og eldre, med husarbeid hjemme som hovedsakelig virksomhet. Kvinner totalt utgjorde ca. 70 prosent av utvalget.

I tillegg til husarbeid var skolegang/studier, sykdom/arbeidsuførhet og pensjonist/sluttet i inntektsgivende arbeid representert med nokså like andeler og ganske jevnt fordelt på kjønn.

Omlag 27 prosent hadde hatt inntektsgivende arbeid i løpet av siste 12 månedersperiode. 42 prosent blant mennene og 21 prosent blant kvinnene. Blant personer med skolegang/studier som hovedsakelig virksomhet, hadde nesten 70 prosent hatt arbeid, mot bare 17 prosent blant personer i husarbeid hjemme.

Omlag 4 prosent av alle hadde forsøkt å skaffe arbeid i løpet av de siste 12 månedene eller siden de sluttet i sin siste jobb.

1.2.2. Ønsker og hensikter

Over en fjerdedel av personene utenfor arbeidsstyrken i TU sa at de ønsket eller hadde behov for inntektsgivende arbeid. I den største gruppen utenfor arbeidsstyrken - kvinner i husarbeid hjemme - oppgav nesten en tredjedel at de ønsket arbeid. Blant de middelaldrende blant disse (25-49 år) ønsket hele to femtedeler arbeid.

Vi fikk også demonstrert en viss interesse for å ta inntektsgivende arbeid blant pensjonister, syke/arbeidsuføre og skoleelever/studenter. Vi vet imidlertid lite om hvilke premisser personer i disse gruppene legger til grunn for utsagnene sine. Det kan godt være at noen forutsetter endringer i sin livssituasjon. Dette problemet vil bli behandlet i en ny tilleggsundersøkelse i Byrået.

To andre spørsmål i tilleggsundersøkelsen gav en indikasjon på personenes framtidige tilknytning til arbeidsmarkedet: et spørsmål om arbeidssøkingshensikter og et spørsmål om hvor raskt personene ønsket å begynne i inntektsgivende arbeid.

Når vi utelater personer med skolegang/studier som hovedsakelig virksomhet, svarte en tredjedel blant dem som ønsket arbeid at de trodde de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. Blant gifte kvinner i husarbeid hjemme var andelen 28 prosent.

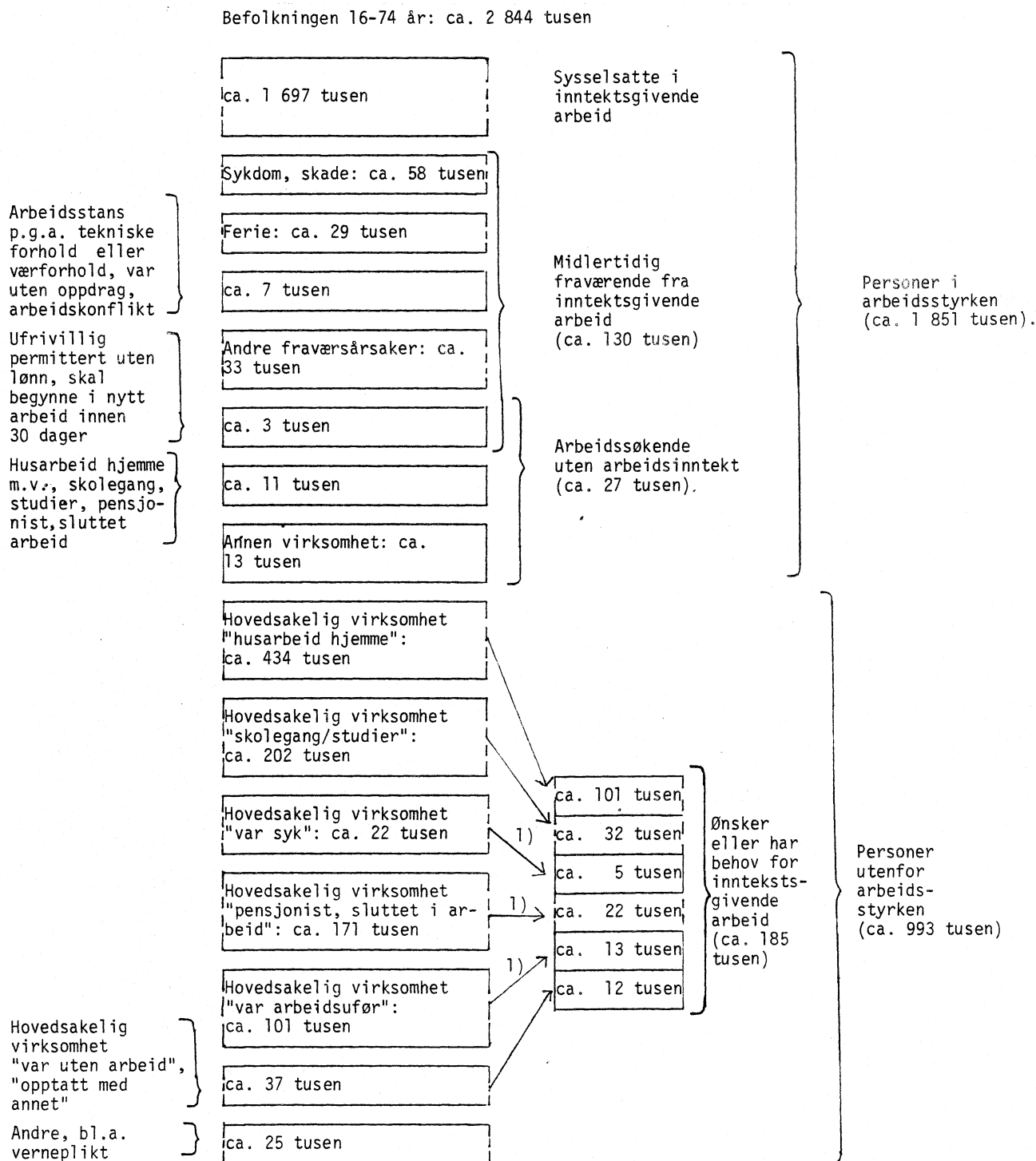
Når skoleelever/studenter ble holdt utenfor, var det under en tiendedel som både ønsket arbeid og trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

16-19 år gamle skoleelever/studenter ble ikke spurt om hvor raskt de ønsket seg arbeid. Blant de øvrige personene utenfor arbeidsstyrken som ønsket arbeid, ville nesten to femtedeler begynne i arbeid med en gang.

Det var ca. 32 tusen gifte kvinner i husarbeid hjemme som både ønsket arbeid og ville begynne i arbeid med en gang. Drygt 5 prosent av alle som fikk spørsmålet, sa at de både ønsket arbeid og ville begynne i arbeid med en gang og trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

Som en oppsummering viser vi en oversikt over befolkningens forhold til arbeidsmarkedet i gjennomsnitt for de fire kvartalene i 1977. Forholdet til arbeidsmarkedet er illustrert ved sysselsettingsstatus, eventuell grunn til fravær fra arbeidet, arbeidssøking, hovedsakelig virksomhet og hvorvidt personer utenfor arbeidsstyrken sa at de ønsket eller hadde behov for arbeid (diagram 1).

Diagram 1. Personer i alder 16-74 år etter forholdet til arbeidsmarkedet og aktivitet. Arsgjennomsnitt 1977.

Kilder: Statistisk Ukehefte nr. 4, 1979 og nr. 39, 1978.

1) Anslått på grunnlag av fordelingen i tilleggundersøkelsen til AKU i 4. kvartal 1976.

1.2.3. Tilgjengelighet for arbeidsmarkedet

Kravet om umiddelbar tilgjengelighet for arbeidsmarkedet er et sentralt, men vanskelig operasjonaliserbart kriterium i ILO-retningslinjene for definisjon av "arbeidsløshet". Vi kan si at en person er tilgjengelig for arbeidsmarkedet når det er minst en jobb innenfor rimelig pendlingsavstand som personen både kan ta og vil ha. I TU la vi vekten på personenes egne oppfatninger av sin tilgjengelighet. Følgende spørsmålstyper ble nyttet:

- a et spørsmål hvor personene vurderte om de kunne få jobb uten å måtte flytte fra bostedet.
- b spørsmål om i hvilken grad personene trodde noen spesifiserte forhold ville gjøre det vanskelig å delta i inntektsgivende arbeid.
- c spørsmål hvor personene redegjorde for sine krav og ønsker m.h.t. noen egenskaper ved et framtidig arbeidsforhold.

a Ca. 6 prosent av alle utenfor arbeidsstyrken (med unntak for skoleelever/studenter, 16-19 år) trodde de måtte flytte for å få arbeid. Andelen var dobbelt så høy blant personer som ønsket arbeid og nesten tre ganger så høy blant dem som både ønsket arbeid og trodde de ville søke arbeid i løpet av de neste 12 månedene.

b Ca. en fjerdedel trodde at egen helsetilstand ville gjøre det svært vanskelig å ta inntektsgivende arbeid. Blant personer som ønsket arbeid, men lot være å søke fordi de mente det ikke var passende arbeid å få (35 prosent av alle som ønsket arbeid), var det drygt en tiendedel som trodde egen helsetilstand ville være til alvorlig hinder for å ta arbeid.

Blant personer som ønsket arbeid, men hadde andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid, var det mer enn en fjerdedel som i tillegg oppgav at mangel på passende arbeid ville representere et alvorlig hinder.

Blant dem som ønsket arbeid, men manglet passende arbeid, oppgav nesten halvparten at lite utdanning eller yrkeserfaring ville gjøre det svært vanskelig å ta arbeid.

Små barn i husholdningen ble betraktet som et alvorlig hinder av nesten en tredjedel blant personer som ønsket arbeid, men oppgav andre hovedgrunner for ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid.

Vurderingen av de enkelte forholdene varierte betydelig etter hvorvidt personene ønsket arbeid og etter oppgitt hovedgrunn til ikke å søke arbeid. Dette gjenspeiler at personer utenfor arbeidsstyrken - og den gruppen som ønsket arbeid - er svært heterogene grupper både med hensyn til livssituasjon generelt, og de elementer i livssituasjonen som påvirker forholdet til arbeidsmarkedet.

c Nesten halvparten av dem som ønsket arbeid, ville ta et varig arbeid. Blant gifte kvinner i husarbeid hjemme var andelen nesten 60 prosent.

Ca. entiededel av personene oppgav ingen spesielle preferanser m.h.t. innendørs-/utendørsarbeid, arbeidstidens forlegning og regelmessighet og m.h.t. maksimum reisetid mellom hjem og arbeidsplass. Mer enn 60 prosent hadde spesielle krav m.h.t. to eller flere av disse arbeidsforholdene.

Preferanser m.h.t. lengder, forlegningen eller regelmessigheten av arbeidstiden viste seg å være av stor betydning: Omlag halvparten av personene ønsket hverken å arbeide utenfor vanlig arbeidstid eller å arbeide til uregelmessige tider eller i skift.

Som ventet, fant vi en negativ sammenheng mellom tallet på preferanser eller krav, og hensikter med hensyn til arbeidssøking i løpet av de neste 12 månedene.

Tilleggsundersøkelsen viser at det i alle grupper er sammensatte årsaker til at ønsker om inntektsgivende arbeid ikke fører til konkrete forsøk på å skaffe arbeid og at styrken og karakteren både til forhold som virker som barrierer og til personlige preferanser varierer betydelig.

1.2.4. Faktisk atferd

På grunnlag av at den ordinære AKU er en panelundersøkelse der de samme personer blir intervjuet flere ganger, har vi sett på noen tabeller som også viser aktivitet etter et kvartal og etter et år for personer som i AKU-undersøkelsen i 1977 var utenfor arbeidsstyrken.

Svarene på spørsmålet om personene ønsket eller hadde behov for inntektsgivende arbeid ser på grunnlag av disse tabellene, ut til å reflektere reelle forskjeller i forholdet til arbeidsmarkedet dersom etterfølgende faktiske atferd kan nyttes som kriterium. Andelen som hadde sluttet seg til arbeidsstyrken tre måneder eller et år etter intervjutidspunktet var klart høyere blant personer som ønsket arbeid enn blant de øvrige.

1.3. Tolking av personenes vurderinger

I likhet med de etablerte målemetodene for "arbeidsløshet", bør også svarene på spørsmål om personers ønsker og behov tolkes med forsiktighet. Særlig følgende momenter bør tas i betraktning:

i) Det er påvist at spørsmål av denne typen (med preg av å ville måle "holdninger", "innstillinger") er følsomme overfor formuleringsvariasjoner og andre variasjoner i "målesituasjonen".

ii) Svarene kan være mer uttrykk for en realistisk tilpassing til rådende forhold enn for "egentlige" ønsker eller behov. Hvis vi antar at folk setter seg realistiske mål d.v.s. justerer sitt aspirasjonsnivå og innretter livssituasjonen etter de betingelser de er underlagt og de erfaringer de gjør, vil slike utsagn stort sett gjenspeile variasjoner i "aspirasjonsnivå" som igjen gjenspeiler personenes oppfatninger av egne muligheter (et eksempel kan være en husmor som ikke "ønsker" inntektsgivende arbeid fordi hun vet det medfører dobbeltarbeid). Vi kan selvsagt ikke utelukke at en slik person også kan ha andre og mer "ideelle" ønsker og behov. Hvorvidt det er de mer ideelle eller de mer handlingsmotiverende/forklarende ønsker som kommer til uttrykk, er det vanskelig å kontrollere.

iii) Beslektet med det foregående punktet er muligheten for at svarene er basert på partielle resonnementer. Dette betyr at personene ikke legger til grunn for svaret en totalvurdering av konsekvensene av å realisere et bestemt ønske eller tilfredsstille et bestemt behov. I en faktisk valg-situasjon vil det uttrykte ønske/behov kunne komme i konflikt med andre ønsker/behov. Ønsket/behovet for inntektsgivende arbeid kan være reelt nok, men i praksis bli lavere prioritert enn tilfredsstillelsen av andre behov/ønsker - eller ikke synes å være verdt de eventuelle kostnadene. Det kan tenkes tilfeller da personlige ønsker/behov kommer i konflikt med kollektive (f.eks. familiens) interesser.

iv) Folk har ikke en ensartet oppfatning av "inntektsgivende arbeid". Noen vil legge til grunn en helt generell oppfatning av "det å være yrkesaktiv" (Det har et generelt ønske om å ta arbeid, men ikke til rådende betingelser. Eller økt kjennskap til det aktuelle arbeidsmarkedet ville kanskje modifisere det opprinnelige generelle ønsket). Noen vil legge en partiell vurdering av begrepet til grunn, f.eks. en inntektsvurdering. Dvs. at et ja på spørsmålet om behov for arbeid egentlig kan være et behov for inntekt (eller sosial kontakt eller andre behov). Hva som blir lagt i "inntektsgivende arbeid" er påvirket av informasjonsnivå og særlig erfaring på arbeidsmarkedet, men også av personens motiver. Flere motiver kan være knyttet til det samme objektet og de enkelte motiver kan stå i strid med hverandre. Konkrete handlinger er som regel resultat av en avveing av slike "konkurrerende" motiv (få handlinger er bare belønnende), mens en i mer uforpliktende ytringer kan tillate seg i større eller mindre grad å se bort fra motivkonfliktene. Noen slike konflikter manifesterer seg først ved et forsøk på virkeliggjøring av den "ønskede" atferden.

v) De som blir stilt spørsmålet om ønske om inntektsgivende arbeid, vil oppfatte spørsmålet noe forskjellig, og de vil legge ulike forutsetninger til grunn for sine svar. Noen vil svare ut fra en vurdering av sin egen situasjon og arbeidsmarkedet slik det er på intervjutidspunktet, mens andre vil legge forutsetninger om endringer av forholdene til grunn for svaret.

vi) Det blir i undersøkelsen oppgitt viktigste grunn for ikke å søke arbeid, f.eks. mangel på passende arbeid på stedet. Vi kan imidlertid ikke vite noe sikkert om vedkommende som har oppgitt denne grunn til ikke å søke arbeid, faktisk ville søke arbeid om et passende arbeidstilbud skulle oppstå. Blant annet fordi det kan være flere grunner til ikke å søke arbeid. Dersom en ny situasjon skulle oppstå, f.eks. at det kom et tilbud om passende arbeid, er det grunn til å regne med at det også blant dem som på et hypotetisk spørsmål oppgir at de ikke ønsker arbeid, er noen som ville søke arbeid når det melder seg en konkret mulighet.

vii) De personene som ønsker arbeid uten å søke arbeid er meget ulike på mange måter. En skoleelev og en husmor f.eks. vil som oftest være i situasjoner som er svært forskjellig, og grunnene til ikke å søke arbeid er derfor ulike. Denne uensartetheten gjelder også med omsyn på tiltak som må settes i verk før de ulike grupper skal bli aktive arbeidssøkere.

viii) Forholdet til arbeidsmarkedet for personer utenfor arbeidsstyrken må måles og vurderes etter mange dimensjoner. Hvordan personene skal grupperes vil i stor grad være påvirket av hva slags sak eller problem opplysningene skal brukes til å belyse. Personer utenfor arbeidsstyrken kan for en del formål grupperes etter om de befinner seg "nær" eller "fjernt fra" arbeidsstyrken, og det vil være en gradvis overgang fra det å være med i arbeidsstyrken til å være helt utenfor. Å se på om en person har svart ja eller nei på spørsmålet om behov for eller ønske om inntektsgivende arbeid gir i seg selv ikke tilstrekkelig informasjon. Foruten å kjenne personenes viktigste aktivitet bør man f.eks. også vite om når og hvor lenge de tidligere har vært i arbeid, familiesituasjon og kravene de har til arbeidets art.

2. BAKGRUNN OG FORMAL

I dette notatet legger vi fram noen hovedresultater fra en tilleggsundersøkelse til Statistisk Sentralbyrå's Arbeidskraftundersøkelse (AKU) i 4. kvartal 1976. Denne tilleggsundersøkelsen hadde til formål å skaffe data for en grundigere analyse av den gruppe av personer som i følge definisjonene i AKU er "utenfor arbeidsstyrken". Notatet er en rapport under prosjektet "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet". Bakgrunn og formål for dette prosjektet er det redegjort for i arbeidsnotater av Foss (1976 og 1977). En redegjørelse for problemstillinger og en presentasjon av og begrunnelse for variabelvalget i tilleggsundersøkelsen (TU), er lagt fram i et annet arbeidsnotat av Foss (1976 a).

Siden 1972 har Statistisk Sentralbyrå gjennomført arbeidskraftundersøkelser hvert kvartal ved å intervju et utvalg av befolkningen i alderen 16-74 år. I disse undersøkelsene er bl.a. visse grupper av personer som er utenfor arbeidsstyrken, blitt spurt om sine eventuelle behov for og ønsker om å kunne ta inntektsgivende arbeid. At en person er utenfor arbeidsstyrken vil si at vedkommende ikke var sysselsatt og ikke gjorde forsøk på å skaffe seg lønnet arbeid i og for den uken undersøkelsen gjaldt. Spørsmålene har hatt forskjellig utforming og har vært stilt til forskjellige utvalg av AKU's gruppe "personer utenfor arbeidsstyrken". F.o.m. 1. kv. 1976 ble imidlertid følgende spørsmålsformulering nyttet: "Vil De si at De har behov for eller kunne ønske å ha inntektsgivende arbeid?" (spørsmål 17, vedlegg 1).

Spørsmålet om behov og ønsker ble ikke stilt til personer som ble gruppert under kategoriene "var syk", "var arbeidsufør", "var pensjonist/sluttet i arbeid" eller "var inne til 1. gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste" (Grupperingen er basert på svarene på spørsmålet: "Hva gjorde De hovedsakelig i forrige uke?"). Dette betyr at snaut en tredjedel av personene utenfor arbeidsstyrken (tilsvarende om lag 320 tusen personer i totalbefolkningen) ikke ble stilt spørsmålet. Tallene er års-gjennomsnitt for 1976.

Et antall som svarer til litt under 470 tusen personer og som oppgav som sitt hovedsakelige gjøremål at de "utførte husarbeid hjemme", ble derimot stilt spørsmålet. Videre ble spørsmålet stilt til de som oppgav at de "gikk på skole/studerte", og dessuten til en del som gav andre svar. Dette tilsvarte henholdsvis om lag 200 tusen og 12 tusen personer. De som fikk spørsmålet, tilsvarte med andre ord til sammen noe over 680 tusen personer i totalbefolkningen i 1976.

Tre spørsmål tar sikte på å skaffe kunnskap om de viktigste grunnene til at det ikke ble søkt om arbeid i undersøkelsesuken og hvilke krav personene stiller til et arbeidsforhold (spm. 18-20, vedlegg 1).

Som indikator på forholdet til arbeidsmarkedet blant grupper som står utenfor arbeidsmarkedet (kfr. begreper som "skjult arbeidsløshet", "potensiell arbeidskraft") er denne typen opplysninger vanskelige å tolke. Spørsmålet om i hvilken grad det eksisterer reelle ønsker om og behov for sysselsetting hos personer i disse gruppene, og hvilke betingelser som eventuelt må oppfylles for at personer i gruppene skal bli aktive arbeidssøkere, lar seg neppe besvare bare ved hjelp av slike opplysninger.

I de første fasene av vår undersøkelse av "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet" har vi likevel forsøkt å finne ut hva AKU's data kan si oss om disse problemstillingen, bl.a. ved å se på sammenhengen mellom svar på "husholdningsspørsmålene" og andre egenskaper ved intervjuobjektene og deres livssituasjoner. I løpet av dette arbeidet har det meldt seg behov for tilleggsinformasjon. Noen av disse behovene har vi forsøkt å ivareta i den tilleggsundersøkelsen (TU) vi skal omtale her.

I forhold til det ordinære AKU-spørreskjemaet representerer TU en forbedring av datagrunnlaget på følgende måter:

i) Kartleggingen av ønsker/behov for inntektsgivende arbeid omfatter alle personer utenfor arbeidsstyrken (med unntak for "vernepliktige") og ikke bare utvalgte grupper, slik som i det ordinære AKU.

ii) Spørsmålene om personenes ønsker/behov for inntektsgivende arbeid er bygget ut og utdypet. Vi får vite noe om hva som ligger i negativt svar på "spørsmål 17" i det ordinære AKU. Vi får en bakgrunn for svarene. Vi har forsøkt å kartlegge motiv, intensitet og karakter av eventuelle arbeidsønsker, bl.a. med sikte på å belyse hva vi kan kalle "grad av villighet" til å ta arbeid eller "grad av tilgjengelighet" for arbeidsmarkedet. Det rene holdningsspørsmålet om ønsker og behov er supplert med spørsmål om hva personene har tenkt å gjøre (atferdsintensjoner).

- iii) Vi har stilt spørsmål om sysselsettings- og arbeidsmarkedserfaring til alle.
 iv) Vi har samlet inn noen flere opplysninger om personenes livssituasjon, særlig m.h.t. forsørgelsesmåte og gjøremål.

Spørreskjema for AKU og TU er tatt med som henholdsvis vedlegg 1 og 2.

3. TILLEGGSUNDERSØKELSEN 4. KVARTAL 1976

3.1. Opplegg og gjennomføring av tilleggsundersøkelsen (T.U.)

Undersøkelsen ble utformet som tilleggsspørsmål til det ordinære AKU-skjemaet i 4. kvartal 1976. Dette ble gjort fordi undersøkelsen følger opp med nye spørsmål til grupper som er avgrenset på grunnlag av svarene i det ordinære AKU-skjemaet, og for å kunne kople sammen opplysninger fra AKU- og TU-skjemaet.

Tabell 1 og 2 viser frafallet i AKU og TU. Frafallet for TU i forhold til AKU var om lag like stort som frafallet i AKU i forhold til det opprinnelige utvalget. Frafallet blant personer som svarte "ja" eller "ja, under visse forutsetninger" på spørsmål 17 i AKU var mindre enn blant personer i andre grupper. Dette kan skyldes at tilleggsundersøkelsen er spesielt rettet mot personene i denne gruppen. Det er derfor rimelig at de er mer motivert for å delta i tilleggsundersøkelsen enn andre grupper.

Tabell 1. Brutto- og nettoutvalg AKU og utvalg TU 4. kvartal 1976.

	Antall skjema
Bruttoutvalg AKU	11 327
Frafall AKU	1 471
Nettoutvalg AKU	9 856
Skjemfå med både i AKU og TU	8 509
Frafall TU skjema (med bare i AKU)	1 347

Tabell 2. Antall skjema i AKU og TU og frafallet i TU.

	Antall skjema		Frafall i TU	
	AKU	TU	antall skjema	i pst. av antall skjema i AKU
I alt	9 856	8 509	1 347	13,7
Sysselsatte ²⁾	6 322	5 744	578	9,1
Arbeidssøkere ²⁾	87	75	12	13,8
Mulige arbeidssøkere AKU ¹⁾	598	570	28	4,7
Andre ²⁾	2 849	2 120	729	25,6

1) Svarte "ja" på spm. 17 i AKU, se vedlegg 1.

2) Begrepene er definert i Foss 1977, s. 8-10.

I en del tabeller gir vi oppblåste tall - tall som viser om lag hvor mange personer en gruppe i utvalget representerer i befolkningen.

Størrelsen av de gruppene i totalbefolkningen som svarer til gruppene i TU-utvalget er beregnet på tilsvarende måte som for tall fra AKU. Tallet på personer i alderen 16-74 år i befolkningen er fordelt på nettoutvalget i TU, 8 509 skjema, etter det samme program som for AKU.

3.2. Hovedgrupper i tilleggsundersøkelsen

Tilleggsundersøkelsens populasjon er identisk med AKU's (kfr. tabell 2), men spørsmålene i TU er ikke stilt til personer som i AKU oppgav som sitt hovedsakelige gjøremål (spm. 9, vedlegg 1) at de er inne til 1. gangs vernepliktstjeneste. Disse personene kommer derfor ikke med i gruppen "personer utenfor arbeidsstyrken" i vår analyse av TU-resultatene. I TU blir dessuten noen få personer gruppert annerledes enn i AKU. Dette gjelder personer som etter svaret på spørsmål 9 i AKU blir gruppert som "syke" eller "arbeidsuføre" og som forsøkte å få inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken (TU's spørsmål 120, vedlegg 2). Disse regnes i TU med i gruppen "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt".

Personer utenfor arbeidsstyrken utgjør i TU ca. 887 tusen personer. Av disse oppgav et antall som tilsvarer ca. 264 tusen som sitt hovedsakelige gjøremål at de "var syk", "var arbeidsuføre" eller "var pensjonist, sluttet i arbeid". Den tilsvarende gruppen i AKU, ca. 30 prosent av alle utenfor arbeidsstyrken, blir i det ordinære AKU-spørreskjemaet holdt utenfor forsøket på å kartlegge personenes ønsker, behov og barrierer m.h.t. å ta inntektsgivende arbeid. De drygt 107 tusen som blir gruppert som syke eller arbeidsuføre, blir i den ordinære AKU også holdt utenfor det vanlige arbeidsløshetsbegrepet ("arbeidssøkere uten arbeidsinntekt"), se Foss og Schult (1979).

En stor del av spørsmålene i TU ble ikke stilt til personer under 20 år som hadde "skolegang, studier" som hovedsakelig virksomhet. Denne gruppen tilsvarer om lag 108 tusen personer. Vi får på denne måten to hovedgrupper av personer utenfor arbeidsstyrken, der gruppe I omfatter alle personer i gruppe II pluss 108 tusen personer med hovedsakelig virksomhet "skolegang, studier". Vi kan stille opp denne oversikten over de gruppene vi i hovedsak nytter i rapporten:

	Hovedgruppe I. Personer utenfor arbeidsstyrken. Tusen	Hovedgruppe II. Personer utenfor arbeidsstyrken eks- klusive personer 16-19 år med "skolegang, studier" som hoved- sakelig virksomhet. Tusen
I alt	887	778
Herav syke, arbeidsuføre, pensjonister	264	264
Andre hovedsakelige virksomheter	622	514
Av dette		
Utførte husarbeid hjemme	428	428
Skolegang/studier 20-74 år	61	61
Skolegang/studier 16-19 år	108	.
Var uten arbeid	11	11
Opptatt med annet	16	16

De sentrale "holdningsspørsmål" i TU ble stilt til gruppe I, mens en god del av de mer detaljerte oppfølgingsspørsmål bare ble stilt til gruppe II eller undergrupper av gruppe II - definert bl.a. ved svarene på "holdningsspørsmålene" og spørsmålene om sysselsettingsbarrierer.

3.3. Problemstillinger og variable

i) Utvelgingen av personer til spørsmålssekvensen 17-20 i AKU (se vedlegg 1) er basert på svarene på spørsmålet: "Hva gjorde De hovedsakelig i forrige uke?" (spm. 9, vedlegg 1).

I rapport 2 fra prosjektet "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet" (Foss 1977) og i notatet om tilleggsundersøkelsen (Foss 1976 a) har vi hevdet at svarene på spørsmålet om hovedsakelig virksomhet gir lite informasjon om personenes aktiviteter i undersøkelsesuken, om deres helsestilstand og arbeidsførhet og om hvordan de blir forsørget (f.eks. om de mottar trygd). Som grunnlag for å vurdere deres forhold til arbeidsmarkedet, er spørsmålet derfor dårlig egnet. Det er derfor også dårlig egnet som grunnlag for utvelging av personer som henholdsvis skal gå gjennom eller ledes utenom spørsmålssekvensen 17-20 i AKU.

Disse to hensynene har vi i TU forsøkt å ivareta bl.a. ved å stille de aktuelle holdnings- spørsmålene til alle utenfor arbeidsstyrken (enkelte spørsmålssekvenser blir også her forbeholdt bare et utvalg, se forrige kapittel). Dette er også begrunnet med at den utvelgelsen som skjer i AKU virker snever på bakgrunn av vår kunnskap om de enkelte gruppene (f.eks. eldre og uføre).

Ønsket om bedre kunnskap om personenes livssituasjon enn det vi får på grunnlag av spørsmålet om hovedsakelig virksomhet, har vi kommet noe imøte ved å stille spørsmål om personenes viktigste kilde til livsopphold, om hvorvidt de mottar trygd og evt. type trygd og om antall timer nyttet til barnepass, husarbeid etc. på en vanlig hverdag.

ii) Et hovedproblem i hele prosjektet har vært at svarene på spørsmålssekvensen 16-20 i AKU er vanskelig å tolke. Det er vanskelig å vite hva bakgrunnen er for henholdsvis ja- og nei- svar på spørsmål 17. For å få utdypet dette har vi i TU stilt en serie spørsmål som tar sikte på å belyse motivet bak svarene, de betingelser som er knyttet til svarene og personenes tilgjengelighet for og deres hensikter i forhold til arbeidsmarkedet.

iii) At personer er utenfor arbeidsstyrken i en gitt uke, er karakterisert ved et oppgitt "hovedsakelig gjøremål" og egne utsagn om ønsker og behov, sier alene antakelig mindre om personenes "arbeidsmarkedsstatus" enn opplysninger om deres faktiske atferd på arbeidsmarkedet i fortiden. Opplysninger om tidligere arbeidsmarkedsstilknypning, arbeidserfaring, grunn til at tilknytningen opphørte og arbeidssøking i nær fortid, er tatt med også for å kunne gi en bedre karakteristikk av et "mulig arbeidstilbud" blant personer utenfor arbeidsstyrken. Slike opplysninger gir også et bedre grunnlag for å vurdere validiteten av mer subjektive data om ønsker, behov og hensikter.

3.4. Ønsker og behov for arbeid - en oversikt

I tabell 3 har vi gitt en oversikt over de resultatene fra TU som er basert på en spørsmåls- sekvens tilsvarende AKU's spørsmål om "mulige arbeidssøkere". Tallene fra TU viser at det blant de 264 tusen personene som blir holdt utenfor AKU's spørsmålssekvens var et antall tilsvarende ca. 44 tusen (eller ca. 17 prosent i følge tabell 4) som svarte at de ønsker eller har behov for inntekts- givende arbeid. Den gruppen blant disse, som begrunnet at de ikke søkte arbeid i undersøkelsesuka med at de manglet passende arbeid, tilsvarte om lag 11 tusen personer. Resten av de 44 tusen oppgav andre grunner til ikke å søke arbeid (ca. 28 tusen svarte "høy alder, svak helse").

Tabell 3. Personer utenfor arbeidsstyrken etter innstilling til inntektsgivende arbeid, viktigste grunn til ikke å søke arbeid og hovedsakelig virksomhet i undersøkelsesuken. Tusen.

Hovedsakelig virksomhet	Innstilling til inntektsgivende arbeid/viktigste grunn til ikke å søke arbeid								Alle
	Personer som ikke ønsker eller har behov for inntekts- givende arbeid	Personer som ønsker eller har behov for inntektsgivende arbeid							
		Alle	Mangler passende arbeid	Alle	Høy alder, svak helse	Mangler hjelp hjemme, til barne- pass, til pleie av syke	Gikk på skole/ studerte	Annen grunn, uoppgitt	
Alle	643	243	85	158	37	45	38	39	887
Var syke, arbeidsuføre, pensjonister, sluttet i arbeid	220	44	11	32	28	1	0	4	264
Utførte husarbeid hjemme	292	135	58	77	9	43	1	25	427
Gikk på skole/studerte	118	50	10	40	-	-	36	4	168
Var uten arbeid/var opptatt med annet	13	14	6	8	1	2	1	5	27

Tabell 4. Personer utenfor arbeidsstyrken med forskjellig hovedsakelig virksomhet i undersøkelses- uken, etter innstilling til inntektsgivende arbeid og viktigste grunn til ikke å søke arbeid. Prosent.

Hovedsakelig virksomhet	Personer som ikke ønsker eller har behov for arbeid	Personer som ønsker eller har behov for arbeid					Tallet på personer i 1000	
		Alle	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid				
				Alle	Mangler hjelp hjemme til barnepass etc.	Andre grunner, I alt oppgitt		
Alle	73	27	10	18	5	13	100	887
Var syke, arbeidsuføre, pensjonister, sluttet i arbeid	83	17	4	12	0	12	100	264
Utførte husarbeid hjemme	68	32	14	18	9	8	100	427
Gikk på skole/ studerte	70	30	6	24	-	24	100	168
Var uten arbeid/var opptatt med annet	48	52	22	30	7	23	100	27

"Høy alder" og "svak helse" som grunn til ikke å søke arbeid, er ikke tatt med blant de mulige svaralternativene i AKU. I TU ble denne grunnen bare oppgitt av personer som hadde gitt "husarbeid hjemme", eller "var syk", "arbeidsufør", "pensjonist", "sluttet i arbeid" som viktigste gjøremål i undersøkelsesuken. Et antall som svarer til ca. 9 tusen hadde "husarbeid hjemme" som viktigste gjøremål og "høy alder", "svak helse" som viktigste grunn til ikke å søke arbeid.

4. PERSONER UTENFOR ARBEIDSSTYRKEN I TILLEGGSUNDERSØKELSEN - AKTIVITETER OG FORSØRGELSESMÅTE.

4.1. Tidsnyttning og forsørgelsesmåte

Kapittel 4.3 i rapport 2 fra prosjektet "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet" (Foss 1977) viser at over 70 prosent av personene utenfor arbeidsstyrken kunne regnes som arbeidsaktive etter en inndeling på grunnlag av spørsmålet om hovedsakelig virksomhet. Som arbeidsaktive utenfor arbeidsstyrken regnes personer som i undersøkelsesuken utførte husarbeid hjemme m.v., gikk på skole, studerte eller var inne til 1.gangs vernepliktstjeneste. Andelen var større for kvinner enn for menn. Av de gifte kvinnene var nesten 90 prosent arbeidsaktive. Som nevnt gir denne inndelingen oss lite kunnskap om personenes samlede tidsnyttning og livssituasjon - bl.a. fordi det bare blir spurt om hovedsakelig virksomhet - og fordi flere av de oppsatte svaralternativene på spørsmålet ikke kan betraktes som "virksomheter".

I TU har vi i tillegg spurt om personenes viktigste kilde til livsopphold, "trygdestatus" og tid nyttet til egenarbeid i hjemmet. I tabellene har vi holdt utenfor skoleelever/studenter 16-19 år.

Tabell 5 viser sammenhengen mellom svarene på spørsmålet om hovedsakelig virksomhet og et spørsmål om personenes viktigste kilde til livsopphold.

Tabell 5. Personer utenfor arbeidsstyrken ¹⁾ med forskjellig hovedsakelig virksomhet, etter viktigste kilde til livsopphold. Tusen.

Hovedsakelig virksomhet	Viktigste kilde til livsopphold				Alle
	Pensjon, trygd	Husarbeid for egen husholdning, forsørging av privatpersoner	Inntekt av eget arbeid, formue, lån, stipend etc.	Uoppgitt	
Alle	313	333	44 ²⁾	88	779
Var syk, var arbeidsufør	82	12	2	11	107
Utførte husarbeid hjemme	83	298	6	39	426
Gikk på skole/studerte 20-74 år	2	10	27	21	60
Var pensjonist	142	0	2	13	156
Var uten arbeid, opptatt med noe annet ...	5	12	6	4	27

1) Unntatt skoleelever/studenter 16-19 år, se ellers kap. 2.2.

2) Av disse er det ca. 8 000 personer med "inntekt av eget arbeid" som viktigste kilde til livsopphold.

I den største av gruppene, personer som hovedsakelig utførte husarbeid hjemme, var det ca. 83 tusen, eller snaut en femtedel, som hadde trygd/pensjon som sin viktigste kilde til livsopphold. De fleste hadde sin viktigste forsørgelseskilde knyttet til sitt virke som husarbeidende. Totalt sett var det ca. to femtedeler som oppgav trygd/pensjon som sin viktigste kilde til livsopphold. Blant personer som var "syke/arbeidsuføre" var det 82 tusen (ca. 77 prosent) som hadde pensjon/trygd som viktigste kilde til livsopphold.

På spørsmål om de mottok noen form for trygd eller pensjon (unntatt barnetrygd) har nærmere halvparten av personene (ca. 380 tusen) svart ja. Det gjelder drygt en fjerdedel av dem med "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet og nesten alle "pensjonister" og "arbeidsuføre" (tabell 6). Tabell 6 viser også andelen av alle i hver gruppe som mottok uføretrygd. Ca. 11 prosent i alt mottok denne formen for trygd og ca. 62 prosent (tilsvarende ca. 51 tusen i totalbefolkningen) av dem som oppgav "var arbeidsufør" som sin hovedsakelige virksomhet. Det var m.a.o. under 60 prosent av de uføretrygdede som oppgav "var arbeidsufør" som sitt hovedsakelige gjøremål, mens bare ca. 62 prosent av dem som oppgav dette som hovedsakelig gjøremål, faktisk mottok slik trygd.

Ca. 157 tusen oppgav "var pensjonist, sluttet i arbeid" som sin hovedsakelige virksomhet (tabell 6). Av disse var det bare ca. 111 tusen som mottok slik pensjon.

Tabell 6. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾, etter om de mottok noen form for trygd og etter om de mottok uføretrygd. Prosent.

	Alle (1 000)	Andel som mottok trygd/pensjon (unntatt barnetrygd)	Andel som mottok uføretrygd
Alle	778	49	11
Var syk	25	70	26
Utførte husarbeid hjemme	427	26	4
Gikk på skole/studerte, 20-74 år	61	6	-
Var arbeidsuføre	82	96	62
Var pensjonist, sluttet i arbeid	157	99	4
Var uten arbeid	11	19	2
Opptatt med annet	16	32	2

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Vi har kartlagt omfanget av én kategori aktiviteter, nemlig hva vi kan kalle "egenarbeid": husarbeid, matlaging, barnepass og annet arbeid for egen husholdning. Spørsmålet ble stilt til alle utenfor arbeidsstyrken i TU (unntatt skoleelever/studenter 16-19 år), og det lyder slik: "Om lag hvor mange timer i gjennomsnitt bruker De til husarbeid, matlaging, barnepass og annet arbeid for egen husholdning på en vanlig hverdag?"

Tabell 7 viser omfanget av egenarbeid for menn og kvinner i forskjellige "livssituasjoner", og for kvinner også etter ekteskapeleg status. I gjennomsnitt nyttet personene nesten fem timer til egenarbeid på en vanlig hverdag. Som ventet er det store variasjoner etter kjønn og ekteskapeleg status. De gifte kvinnene utførte egenarbeid gjennomsnittlig i 6,6 timer på en vanlig hverdag. De gifte kvinnene som oppgav "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet, arbeidet gjennomsnittlig 7 timer med matlaging, barnepass og annet egenarbeid. Også blant dem som oppgav at de var syke, arbeidsuføre eller pensjonister ble det av kvinnene oppgitt betydelige mengder utført egenarbeid (noe lavere tall for "syke" og "arbeidsuføre" enn for "pensjonister". Blant disse "ikke arbeidsaktive" kvinnene (i henhold til AKU's definisjoner) (nesten 130 tusen, derav drygt 60 tusen "syke" og "uføre") ble det m.a.o. utført arbeidsaktiviteter av gjennomsnittlig mellom 3 og 5 timers varighet på en vanlig hverdag.

Tabell 7. Gjennomsnittlig antall timer nyttet til egenarbeid på en vanlig hverdag for personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾, gruppert etter hovedsakelig virksomhet, kjønn og ekteskapelig status (kvinner).

	Menn	Kvinner			Alle
		Ugifte	Gifte	Før gifte	
Alle	1,4	3,6	6,6	4,2	4,9
Var syk	0,9	3,0	4,9	3,3	3,5
Utførte husarbeid hjemme	3,4	6,3	7,0	4,7	6,7
Gikk på skole/studerte, 20-74 år	0,6	0,9	3,8	(3,0)	1,1
Var arbeidsufør	1,6	3,2	3,9	3,9	2,8
Var pensjonist, sluttet i arbeid	1,5	4,1	4,4	3,9	2,5
Var uten arbeid	1,5	(2,5)	-	(4,0)	1,8
Opptatt med annet	(0,5)	(7,5)	7,0	3,9	4,7

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Det er ingen direkte sammenheng mellom tid brukt til egenarbeid og den mengde egenarbeid som skal utføres. Personenes oppfatning av og evne til å tilfredsstille behov varierer. Blant "syke", "arbeidsuføre" og "pensjonister" er det grunn til å tro at det gjennomsnittlig nyttes mer tid til hver aktivitet enn i andre grupper, og dessuten at det i mindre grad enn i andre grupper nyttes utproduerte varer og tjenester.

Inntektsgivende arbeid og egenarbeid er for mange konkurrerende aktiviteter og om de skal delta på arbeidsmarkedet vil være et resultat av en vurdering av den totale arbeidsbelastning deltakingen vil medføre.

Grupper som på grunn av helseforhold eller høy alder nytter mye tid på det minimum av egenarbeid som må til for å dekke de daglige behov, vil ha redusert sine muligheter for å ta inntektsgivende arbeid. Det høye timetallet kan være uttrykk for en betydelig arbeidsevne, dersom det også blir utført mye arbeid. På den annen side kan et høyt timetall være uttrykk for lav arbeidsevne, hvis det betyr at det går med mye tid til å få utført små arbeidsoperasjoner.

Gifte kvinner, og særlig de som "utførte husarbeid hjemme", har ofte full arbeidsdag med nødvendig arbeid for hjem og familie. Deltaking på arbeidsmarkedet vil for denne gruppen forutsette enten dobbeltarbeid med svært stor arbeidsbelastning, en større grad av arbeidsdeling i hjemmet, kjøp av varer og tjenester i markedet i større utstrekning, eller en merkbar reduksjon av standarden/omfanget av egenarbeidet. Tilpassingsmåten vil avhenge av graden av disposisjonsfrihet med hensyn til egen tid. Muligheten for å velge avhenger igjen av husholdningens ressurser. Lingsom (1975) fant en klar sammenheng mellom tid nyttet til inntektsgivende arbeid og tid nyttet til egenarbeid, slik at gjennomsnittlig tid nyttet til egenarbeid avtok med økning i tid nyttet til inntektsgivende arbeid. Det gjaldt begge kjønn, men sammenhengene var mye sterkere for kvinner enn for menn.

Sammenhengene mellom tid nyttet til egenarbeid og personenes forsørgelsesmåte er antydnet i tabell 8.

Tabell 8. Gjennomsnittlig antall timer nyttet til egenarbeid på en vanlig hverdag for personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellig hovedsakelig virksomhet og trygdestatus.

Hovedsakelig virksomhet	Trygdestatus		Alle (inkludert uoppgitt trygdestatus)
	Mottar trygd eller pensjon (unntatt barne-trygd)	Mottar ikke trygd eller pensjon	
Alle	3,8	7,1	4,9
Var syk	3,2	6,1	3,5
Utførte husarbeid hjemme	5,8	7,9	6,7
Gikk på skole/studerte, 20-74 år	(3,0)	1,7	1,1
Var arbeidsufør	3,1	(3,6)	2,8
Var pensjonist, sluttet i arbeid	2,8	(2,0)	2,5
Var uten arbeid	(2,2)	2,1	1,8
Opptatt med annet	(3,2)	6,1	4,7

1) Se fotnote til tabell 5.

Tabellen viser at personer som mottok trygd, i gjennomsnitt nyttet langt færre timer til egenarbeid enn personer uten trygd. Dette gjaldt også blant personer som var arbeidsaktive i husarbeid hjemme.

4.2. Tidsnyttning og arbeidsønsker

Det ser ut til at hyppigheten av inntektsgivende arbeid henger nært sammen med mengden av egenarbeid. Dette er bl.a. påvist av Ahrne (1971), kapittel 6, og i Statistisk Sentralbyrå (1975) side 34-38. Yrkesdeltaking er resultatet av en samlet tilpassing av forskjellige forpliktelser og behov. Bak bestemmelsen om å ta inntektsgivende arbeid ligger det en vurdering av den totale arbeidsbelastning jobben vil medføre. Ljones (1973) har vist hvordan yrkesdeltaking for gifte kvinner varierer med flere indikatorer på arbeidsmengden i husholdningen, bl.a. tallet på barn i husholdningen og alder på hjemmeboende barn. Tidsnyttingsundersøkelsen (Statistisk Sentralbyrå 1977) viste at kvinners yrkesaktivitet hadde liten innvirkning på mannens samlede arbeidstid (egenarbeid + inntektsgivende arbeid) blant ektepar hvor både mann og hustru var yrkesaktive. Dette på tross at det hadde stor betydning for kvinnens arbeidstid. Yrkesaktive kvinner nyttet generelt mer tid til egenarbeid enn menn uansett grad av yrkesdeltaking.

Det er særlig for kvinner med omsorgsansvar at forholdet til arbeidsmarkedet blir påvirket av arbeidsmengden i husholdningen. Spørsmål 146 i T.U. måler personenes mengde av egenarbeid grovt og direkte. Spørsmålet er beheftet med en rekke feilkilder av større eller mindre betydning. En av dem er ulikheter i oppfatningen av hva som skal regnes som "arbeid", f.eks. forholdet mellom tidsbinding (f.eks. passiv barneomsorg) og arbeid, og grenseproblemer mellom arbeid og fritidssystemer (se Lingsom 1978).

Kvinnens tidsbruk til arbeid for husholdningen avhenger av flere forhold, bl.a. subjektive faktorer som

- husholdningens preferanser
- gjeldende normer,

og av objektive faktorer som

- husholdningens størrelse og sammensetning
- boligens størrelse og standard
- tilgang på varer, tjenester og arbeidsbesparende utstyr/ forholdet mellom hjemme- og uteproduksjon av varer og tjenester
- arbeidseffektivitet
- kvalitet av utført egenarbeid
- arbeidsdeling i husholdningen

Det er en nær sammenheng mellom de subjektive og noen av de objektive faktorene. Data om egenarbeidets omfang gjenspeiler alle disse forholdene og bak en viss registrert arbeidsmengde kan det ligge svært forskjellige situasjoner. Enkelte årsaker til stor registrert arbeidsmengde vil gjøre det vanskeligere/lettere å redusere arbeidsmengden (f.eks. til fordel for inntektsgivende arbeid) enn om andre typer årsaksfaktorer ligger bak den observerte arbeidsmengden.

I analyser av sammenhengen mellom deltaking i inntektsgivende arbeid og mengden av husholdningsarbeid, er det vanskelig å påvise årsaksretningen.

I tabell 9 har vi på en enkel måte undersøkt sammenhengen mellom tidsbruk til husholdningsarbeid og ønsker/behov for inntektsgivende arbeid og grunn til ikke å søke slikt arbeid i undersøkelsesuken. Bak de uttrykte holdningene ligger det antakelig også vurderinger av forventet arbeidssituasjon: forventet lønn, arbeidstidsforhold etc., og bestemte krav eller preferanser m.h.t. arbeid (se kap. 5.4.4). Disse forholdene henger igjen sammen med personenes utdanning, eventuell ektefelles inntekt, motivet for å ønske arbeid og en rekke av de faktorer som bestemmer omfang av og vurdering av husholdningsarbeidet.

I tabell 9 har vi i denne omgangen ikke hatt høve til å kontrollere for slike faktorer. Tabellen gir derfor et meget grovt bilde.

Tabell 9. Gifte kvinner som utførte husarbeid hjemme¹⁾, med forskjellig gjennomsnittlig tidsbruk til husholdningsarbeid på en vanlig hverdag²⁾, etter evt. ønske/behov for inntektsgivende arbeid og viktigste grunn til ikke å søke arbeid. Prosent

Gjennomsnittlig antall timer brukt til husholdningsarbeid på en vanlig hverdag	Ønsker ikke arbeid	Ønsker arbeid				I alt	Tallet på personer (tusen)
		I alt	Mangler passende arbeid	Mangler hjelp til barnepass	Andre grunner		
Alle	68	32	13	9	10	100	360
1-3 timer	75	25	8	8	9	100	14
4-6 timer	68	32	17	5	10	100	125
7-9 timer	69	31	14	10	8	100	78
10 timer og over	61	39	10	15	13	100	108
Uoppgitt	90	10	7	1	3	100	35

1) Personer som oppgav "utførte husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet i undersøkelsesuka.

2) Gjennomsnittlig tidsbruk er registrert i spørsmål 146 (vedlegg 2) og omfatter tid brukt til "husarbeid, matlaging, barnepass og annet arbeid for egen husholdning".

Andelen som ønsket eller hadde behov for inntektsgivende arbeid, var størst blant de kvinnene som hadde den største mengden egenarbeid og lavest for de kvinnene som oppgav den minste mengden egenarbeid. En nærliggende forklaring er at den fasen i livssyklusen som er mest arbeidskrevende, også er den fasen hvor kostnadsnivået og derfor innteksbehovet, er størst. Det er også en fase hvor husmora er nokså fast knyttet til hjemmet og hvor det kan være fristende å gå ut i arbeidslivet for å oppnå annen sosial kontakt enn den helt nære. Byråets tidsnyttingsundersøkelse (Statistisk Sentralbyrå 1975) viste at gifte kvinners egenarbeidsmengde øker sterkt med økende husholdningsstørrelse (det samme gjelder ikke for gifte menn) og at arbeidsmengden er størst når barna er helt små. Virkningen av barnas alder på mengden av egenarbeid var særlig sterk i husholdninger med flere enn ett barn. Arbeidsmengden økte klart med økende antall barn i husholdningen, men denne økningen var særlig sterk i husholdninger med barn under tre år. Blant personer med svært lite egenarbeid må vi, på den annen side, anta at det er andre forhold enn egenarbeidet som motiverer en yrkespassiv tilværelse, f.eks. svak helse eller rett og slett at det ikke eksisterer noe ønske eller behov for inntektsgivende arbeid. Dersom denne gruppen ikke er underlagt andre "arbeidshindringer" enn husholdningsarbeidet, er det rimelig å anta at de har større valgfrihet m.h.t. å kunne følge sine preferanser, enn kvinner med større mengder egenarbeid. Personer utenfor arbeidsstyrken med "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet og en liten oppgitt mengde egenarbeid, må vi anta enten foretrekker denne tilværelsen framfor deltaking i inntektsgivende arbeid eller har sterke grunner i tillegg til husholdningsarbeidet for ikke å søke arbeid. Blant den fjerdedelen av personene i denne gruppen (med oppgitt egenarbeid 1-3 timer), som ønsket arbeid, fordelte personene seg likt mellom de mulige viktigste grunner til ikke å søke arbeid. Blant kvinner med noe mer egenarbeid (4-6 timer) var det mangel på passende arbeid som ble oppgitt relativt mest hyppig som grunn til ikke å søke arbeid, mens mangel på hjelp til barnepass ser ut til å ha liten betydning i denne gruppen. Blant dem med den største mengden egenarbeid og den største andelen som ønsket arbeid, var det omvendte tilfelle. Som ventet var det blant disse mangel på hjelp til barnepass som ble oppgitt relativt mest hyppig.

4.3. Virkningen av yrkesdeltaking

Kvinner med omsorgsansvar står i praksis ofte i en vanskeligere valgsituasjon enn menn m.h.t. å ta inntektsgivende arbeid. Deres binding til oppgaver i husholdningen fører til at de må stille bestemte krav til et mulig arbeidsforhold. De må knytte betingelser til organiseringen av en tilværelse med deltaking samtidig i lønnet og ulønnet produksjon, og de må vurdere nøye konsekvensene for en rekke forhold av deltakelse i inntektsgivende arbeid utenfor hjemmet.

Et spørsmål i T.U. (sp. 139, vedlegg 2) kartla hvor lang daglig reisetid til arbeidsplassen hver vei som kunne godtas. Av gifte kvinner med husarbeid hjemme som hovedsakelig virksomhet og som ønsket/hadde behov for arbeid, var det hele 36 prosent som ikke kunne godta lenger arbeidsreise enn 15 minutter hver vei. Over tre fjerdedeler kunne ikke godta å reise lenger enn en halv time.

I spørsmål 140 a-g (vedlegg 2) forsøkte vi å kartlegge hvilke forventninger personene hadde til konsekvensene for en rekke sider ved deres livs- og familiesituasjoner av at de tar inntektsgivende arbeid. Resultatene er sammenstilt i tabell 10. Svarene kan tolkes både som en antydning av motivene bak et ønske om inntektsgivende arbeid og som en vurdering av hvilke belastninger/kostnader en slik ordning kan føre med seg. Det siste gjelder ikke minst m.h.t. utførelsen av egenarbeid i husholdningen, se forrige kapittel.

Tabell 10. Gifte kvinner i husarbeid hjemme¹⁾ og som ønsker/har behov for inntektsgivende arbeid, etter vurdering av betydningen for en rekke forhold av å ta inntektsgivende arbeid²⁾. Prosent.

Vurdering av virkningen for følgende forhold:	Situasjonen vil bli:						Uopp-gitt, blank	I alt	Tallet på personer (tusen)
	Sterkt for-bedret	Litt for-bedret	Ufor-and-ret	Litt for-verret	Sterkt for-verret	Ikke aktuelt, vet ikke			
Husholdningens økonomiske situasjon	7	69	18	-	-	2	4	100	114
Muligheten til å disponere penger selv	12	51	31	-	-	2	4	100	114
Forholdene for barn i husholdningen	1	10	36	24	3	22	4	100	114
Mulighetene for å få utført husarbeidet	-	2	34	50	7	2	5	100	114
Kontakten med mennesker utenfor hjemmet	27	41	23	3	1	2	3	100	114
Muligheten for å utnytte evner, utdanning og erfaring	17	48	20	1	-	10	4	100	114
Arbeidssituasjonen totalt sett	9	20	25	31	4	7	4	100	114

1) Oppgitt "utførte husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet i undersøkelsen.

2) Se spørsmål 140, vedlegg 2.

En god del personer mente at "mulighetene til å få utført husarbeidet" og deres egen arbeidssituasjon totalt sett, ville bli "litt forverret" dersom de tok inntektsgivende arbeid (henholdsvis ca. 50 og ca. 31 prosent). Bare henholdsvis ca. 7 og ca. 4 prosent mente at disse forholdene ville bli "sterkt forverret". Nesten 30 prosent av de gifte kvinnene med husarbeid hjemme og som ønsker inntektsgivende arbeid, vurderte det slik at deres arbeidssituasjon totalt sett ville bli forbedret dersom de tok slikt arbeid. Ca. en fjerdedel mente at arbeidssituasjonen ville bli uforandret.

Ca. en tiendedel mente at forholdene for barna i husholdningen ville bli forbedret dersom de tok inntektsgivende arbeid, ca. 36 prosent trodde ikke det ville ha noen betydning for barna, mens over en fjerdedel mente at forholdene ville bli forverret. Ca. 22 prosent svarte "vet ikke" eller "ikke aktuelt".

Forventningene til forbedringer i tilværelsen ved å ta inntektsgivende arbeid var særlig framtrepende når det gjelder mulighetene for kontakt med mennesker utenfor hjemmet. Over en fjerdedel mente at kontakten med mennesker utenfor hjemmet ville bli "sterkt forbedret", mens over to femtedeler mente den ville bli "litt forbedret".

Hele 65 prosent mente at mulighetene for å utnytte evner, utdanning og erfaring ville bli forbedret hvis de tok inntektsgivende arbeid i forhold til å ha husarbeid hjemme som hovedsakelig virksomhet.

Når det gjelder økonomiske forhold var det, som ventet, svært mange (over tre fjerdedeler) som ventet en forbedring i husholdningens økonomiske situasjon ved egen yrkesdeltaking. Langt de fleste av disse (nesten 70 prosent) mente imidlertid at situasjonen bare ville bli "litt forbedret". Nesten en femtedel trodde ikke at deres yrkesdeltaking ville ha noen betydning for husholdningens økonomi. Over 30 prosent trodde ikke at deres eventuelle yrkesaktivitet ville få noen betydning for deres muligheter til å disponere penger selv. Ca. 12 prosent trodde denne muligheten vil bli "sterkt forbedret" og drygt halvparten trodde muligheten til å disponere penger selv ville bli "litt forbedret".

De som svarte at de trodde husholdningens økonomiske situasjon eller egen mulighet til å disponere penger ville bli forbedret om de tok inntektsgivende arbeid, tilsvarer om lag 100 tusen personer (gifte kvinner i husarbeid hjemme som ønsker inntektsgivende arbeid). Vi spurte disse om hvordan de tenker seg at de økte økonomiske ressursene ville bli anvendt (spm. 141, vedlegg 2). Over 45 prosent svarte at pengene ville bli anvendt som et tilskudd til husholdningens daglige forbruk. Ca. 28 prosent svarte at de ville bli nyttet til å anskaffe "større ting til husholdningen". Bare drygt en tiendedel ville anvende pengene til "personlig forbruk".

Dersom vi kan tolke disse forventningene som indikatorer på motivene bak de uttrykte ønskene om arbeid i markedet, ser det ut til at det økonomiske motivet først og fremst er knyttet til ønsker om en generell forbedring av husholdningens økonomiske situasjon, men forventninger om bedre muligheter til å disponere penger selv ser også ut til å ha betydning. Svarene på spm. 141 (vedlegg 2) tyder imidlertid på at også denne muligheten først og fremst vil bli nyttet til husholdningens felles beste og i liten grad til rent personlig forbruk.

Ellers får vi bekreftet andre undersøkelsers funn om at forventninger om bedre kontakt med personer utenfor hjemmet og mulighetene til å utnytte evner, utdanning og erfaring antakelig er et vesentlig element i motivasjonen for å ønske inntektsgivende arbeid. Det er antakelig også slike forventninger som ligger bak troen på at arbeidssituasjonen totalt sett vil bli forbedret (ca. 30 prosent mente dette). Denne typen forventninger til konsekvensene av et arbeidsforhold innebærer også bestemte krav og forventninger til egenskaper ved det potensielle arbeidsforholdet og karakteriserer også på en måte personene som mulig arbeidskraft og deres tilgjengelighet for arbeidsmarkedet.

5. YRKESERFARING OG ARBEIDSØNSKER

5.1. Tidligere yrkesdeltaking

Tilleggsundersøkelsen ble begrenset til å gjelde personer som ikke var sysselsatte eller arbeidssøkere ifølge AKU's definisjoner. AKU's skille mellom personer i og utenfor arbeidsstyrken er imidlertid nokså tilfeldig, og blant personer som ble regnet med i arbeidsstyrken, men som hadde få arbeidstimer i undersøkelsesuken, er det representert situasjoner som er identiske eller sterkt beslektet med dem vi finner blant personer utenfor arbeidsstyrken. Det er snakk om en kontinuitet av situasjoner, som representerer ulike grader av tilknytning til arbeidsmarkedet, fra sterk til ingen tilknytning. Det er derfor argumenter for at populasjonen burde omfatte alle personer "i kanten av" arbeidsstyrken, også dem som er innenfor, men som har en marginal posisjon. Ved å bygge på opplysninger om faktiske erfaringer på arbeidsmarkedet for de personene som er med i TU, får vi en indikator på et evt. "slektskap" mellom vår populasjon og personer i arbeidsstyrken. Slike opplysninger har også andre funksjoner:

For det første representerer de en objektiv indikator på styrke og omfang av personenes tilknytning til arbeidsmarkedet. For det andre vet vi at validiteten av personers selvprediksjoner varierer med personenes erfaringer innenfor det atferdsområde prediksjonen gjelder (se Foss 1974).

Sammen med opplysninger om personenes livssituasjon generelt (forsørgelsesmåte, ressurser, gjøremål); gir disse opplysningene et bedre grunnlag for å vurdere hva det egentlig innebærer å være utenfor arbeidsstyrken og "mulig arbeidssøker" i AKU, særlig sett i forhold til diskusjonen om arbeidsløshetsbegrepet (se Foss 1976, særlig side 1-5, og Foss og Hoffmann 1979). Vi er selvsagt spesielt interressert i å se hvordan disse egenskapene påvirker de "innstillinger" som kommer til uttrykk.

Tabellene 11, 12 og 13 fordeler ulike grupper av personer utenfor arbeidsstyrken i TU etter tidligere arbeidsmarkedstilknytning. Det var under en tiendedel av de spurte som overhode ikke hadde hatt inntektsgivende arbeid. 70 prosent hadde hatt arbeid for over et år siden, mens bare en femtedel hadde hatt arbeid det siste året.

Andelen med tidligere yrkeserfaring varierte ikke sterkt mellom de forskjellige gruppene av personer utenfor arbeidsstyrken. Variasjonen var derimot stor når det gjelder tid siden vedkommende var yrkesaktiv. Av de ca. 60 tusen voksne "skoleelever" og "studenter" hadde over 40 tusen (over 70

prosent) hatt inntektsgivende arbeid i løpet av det siste året. Det dreier seg antakelig i stor utstrekning om arbeid i ferier og kortvarige bijobber til skolegang og studier. "Arbeidsuføre, "pensjonister" og den store gruppen som "utførte husarbeid hjemme" hadde relativt færrest personer som hadde hatt inntektsgivende arbeid det siste året (5, 14 og 16 prosent). Av de ca. 426 tusen personene i husarbeid hjemme, hadde over 40 tusen aldri hatt inntektsgivende arbeid og ca. 310 tusen av dem som hadde hatt slikt arbeid hadde ikke hatt det i løpet av de siste 12 månedene. Denne gruppen som helhet kan vi derfor si har nokså stor avstand til arbeidsmarkedet (det samme gjelder "arbeidsuføre" og "pensjonister"). Blant de ca. 70 tusen i husarbeid hjemme som hadde hatt inntektsgivende arbeid siste 12 mndr., vil det være et stort innslag av personer som har hatt deltidsarbeid og kortvarige, løse arbeidsforhold siden gruppen i det vesentlige består av gifte kvinner.

Av de over 190 tusen menn utenfor arbeidsstyrken i TU hadde snaut en tredjedel hatt inntektsgivende arbeid i løpet av de siste 12 månedene. Det var nesten ingen i denne gruppen som aldri har hatt slikt arbeid. Som ventet var det bare en liten del av de ca. 433 tusen gifte kvinnene (ca. 17 prosent) som hadde hatt arbeid i løpet av de siste 12 mndr. Andelen var enda mindre blant de ca. 94 tusen før gifte kvinnene (ca. 9 prosent).

Tabell 11. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellig hovedsakelig virksomhet etter om de har hatt inntektsgivende arbeid.

	Har hatt inntektsgivende arbeid				Aldri hatt inntektsgivende arbeid		Uopp-gitt		Alle	
	Siste 12 mndr.		Ikke siste 12 mndr.							
	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.
Alle	157	20	547	70	63	8	11	1	778	99
Var syk	5	20	17	68	2	10	0	1	25	99
Utførte husarbeid hjemme	70	16	310	73	41	10	5	1	426	100
Gikk på skole/studerte, 20-74 år ...	43	72	12	20	3	5	2	3	60	100
Var arbeidsufør	4	5	69	84	8	10	2	2	82	101
Var pensjonist/sluttet i arbeid	22	14	125	80	8	5	2	1	156	100
Var uten arbeid	5	45	5	45	1	9	-	-	11	99
Opptatt ned annet	6	38	10	63	-	-	-	-	16	101

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Tabell 12. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellig kjønn og ekteskapelig status, etter om de har hatt inntektsgivende arbeid.

	Har hatt inntektsgivende arbeid				Aldri hatt inntektsgivende arbeid		Uopp-gitt		Alle	
	Siste 12 mndr.		Ikke siste 12 mndr.							
	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.
Alle	157	20	547	70	63	8	11	1	778	99
Menn	59	31	125	65	4	2	4	2	191	100
Ugifte kvinner	17	29	33	56	8	14	1	2	59	101
Gifte kvinner	73	17	318	73	38	9	5	1	433	100
Før gifte kvinner	8	9	71	76	14	15	1	1	94	101

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Tabell 13 viser, som ventet, at andelen med inntektsgivende arbeid siste 12 mndr. var størst blant de yngste og er synkende med stigende alder (se også rapport 2, Foss 1977, kap. 4.4.). Det er en liten økning rett etter passering av lovfestet pensjonsalder. De midlere aldersgruppene domineres av gifte kvinner i husarbeid hjemme. Forskjellen mellom fordelingene for noen av kategoriene i tabell 11 og

til dels i tabell 12 skyldes i hovedsak alderseffekter. Dette gjelder ventelig ikke i like stor grad for personer "i husarbeid hjemme"/gifte kvinner (for de yngste i denne gruppen vil andelen imidlertid bli påvirket av tid siden ekteskapsinngåelsen).

I Foss (1977), s. 26, viste vi at "videreutdanning" og "sesongarbeid/annet kortvarig, tidsavgrenset arbeid" var de hyppigst oppgitte grunnene til å slutte i det forrige arbeidet for personer som hadde hatt arbeid i løpet av de siste 12 månedene (tall for 1. kvartal 1976). Tall fra AKU i samme kvartal som TU (4. kvartal 1976) viser om lag samme resultat: 38 prosent oppgav "videreutdanning", mens 26 prosent oppgav "sesongarbeid ...etc.". I TU har vi i tillegg tall for personer som har hatt inntektsgivende arbeid, men ikke i løpet av de siste 12 mndr. Tabell 12 viser at gifte kvinner utgjorde nesten 60 prosent av denne gruppen (318 tusen av 547 tusen). I denne gruppen var det "inngåelse av ekteskap/svangerskap/fødsel" som var den hyppigst nevnte grunnen til å slutte i det forrige arbeidet (39 prosent). Deretter følger "svekket helse" (25 prosent).

Tabell 13. Personer utenfor arbeidsstyrken, etter alder og etter om de har hatt inntektsgivende arbeid.

Alder	Har hatt inntektsgivende arbeid				Aldri hatt inntektsgivende arbeid		Uopp-gitt		Alle	
	Siste 12 mndr.		Ikke siste 12 mndr.		arbeid					
	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.	1 000	Pst.
Alle	157	20	547	70	63	8	11	1	778	99
16-19 år	4	33	5	42	3	25	-	-	12	100
20-24 ".....	45	51	37	42	4	4	3	3	89	100
25-29 ".....	24	33	43	60	4	6	1	1	72	100
30-49 ".....	33	21	114	73	7	5	2	1	156	100
50-59 ".....	17	15	82	74	11	10	2	1	111	100
60-64 ".....	8	10	63	78	9	11	1	1	81	100
65-66 ".....	4	10	32	76	5	12	0	0	42	98
67-69 ".....	12	15	58	74	7	9	1	1	78	99
70-74 ".....	10	7	113	83	12	9	1	1	137	100

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

11 prosent oppgav "opnådd pensjonsalder". "Videreutdanning" ble oppgitt av bare 3 prosent i denne gruppen. Dette er nok en indikator på at forholdet til arbeidsmarkedet er av en annen karakter for personer med nylige arbeidsmarkedserfaringer enn for personer som var yrkesaktive for lenger tid siden. Muligens kan vi snakke om mindre "avstand" til arbeidsmarkedet. Personer som oppgir "videreutdanning" eller arbeidsmarkedsgrunner, må forventes bare å tre midlertidig tilbake fra sin yrkesaktive tilværelse, mens både helseproblemer, pensjonering og ekteskapsinngåelse, svangerskap og fødsler skaper nye betingelser for yrkesdeltaking og fører til en annen type arbeidsmarkedsatferd i framtida.

5.2. Indikatorer på framtidig yrkesdeltaking

Som vi kunne vente, sa personer som har hatt inntektsgivende arbeid i løpet av de siste 12 mndr. relativt hyppigere enn andre at de ønsket eller hadde behov for inntektsgivende arbeid (tabell 14). En tredjedel i denne gruppa sa at de ønsket eller hadde behov for arbeid, mot ca. en fjerdedel blant personer som har hatt arbeid, men ikke siste 12 mndr. Under en syvendel blant personer som aldri har hatt arbeid oppgav dette. Tendensen er den samme uansett hvilken grunn som er gitt for ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken. Uansett tidligere yrkeserfaring oppgav et flertall av dem som ønsker/har behov for arbeid andre forhold enn mangel på passende arbeid som viktigste grunn til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken.

Tabell 14. Personer utenfor arbeidsstyrken med forskjellig arbeidserfaring, etter om de ønsker/har behov for arbeid og grunn til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken. Prosent.

	Personer som ønsker eller har behov for inntektsgivende arbeid				Andre I alt	Tallet på personer som svarte
	Alle	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid			
Alle	26	10	17	74	100	2 843
Har hatt arbeid siste 12 mndr.	33	13	20	67	100	833
Har hatt arbeid, men ikke siste 12 mndr.	25	8	16	75	100	1 755
Har aldri hatt arbeid	15	7	9	85	100	255

I tabell 15 har vi sett på en annen indikator på forholdet til arbeidsmarkedet og hvordan sammenhengen mellom uttrykte ønsker/behov for arbeid og denne indikatoren er for personer med forskjellig arbeidsmarkedserfaring.

Tabell 15 viser andelen som svarte ja på spørsmål 121: "Tror De at De vil søke inntektsgivende arbeid i løpet av de neste 12 måneder?", se vedlegg 2. Svarene på dette spørsmålet behøver ikke nødvendigvis være i overensstemmelse med svarene på det foregående om ønsker og behov for arbeid. Det er flere grunner til at de samme personene kan svare tilsynelatende inkonsistent på spørsmål om ønsker/behov og om sine hensikter:

i) Svarene på spørsmålet om ønsker og behov kan være mer uttrykk for en realistisk tilpassing til de faktiske forhold enn for "egentlige" ønsker eller behov. Hvis vi antar at folk setter seg realistiske mål, d.v.s. justerer sitt aspirasjonsnivå og innretter livssituasjonen etter de betingelser de er underlagt og de erfaringer de gjør, vil slike utsagn stort sett gjenspeile variasjoner i "aspirasjonsnivå", som igjen gjenspeiler personenes oppfatninger av hvilke muligheter de har (et eksempel kan være en husmor som ikke "ønsker" inntektsgivende arbeid fordi hun vet det medfører dobbeltarbeid). Det er imidlertid heller ikke utelukket at personene også har mer "ideelle" ønsker og behov (noen sosialpsykologer skiller mellom "ideal goals" og "action goals"). Hvorvidt det er de mer ideelle eller de mer handlingsmotiverende ønsker som kommer til uttrykk, er det vanskelig å vite noe om, men sammenhengen mellom uttrykte "ønsker" og "hensikter" kan gi en pekepinn.

ii) Beslektet med det foregående punktet er muligheten for at svarene på spørsmålet om ønsker og behov er basert på partielle resonneringer. Dette betyr at personene ikke legger til grunn for svaret en totalvurdering av konsekvensene av å realisere et bestemt ønske eller tilfredsstille et bestemt behov. I en faktisk valgsituasjon vil det uttrykte ønske/behov kunne komme i konflikt med andre ønsker/behov. Ønsket/behovet for inntektsgivende arbeid kan være reelt nok, men i praksis bli lavere prioritert enn tilfredsstillelsen av andre behov/ønsker - eller bli vurdert slik at det ikke er verdt de eventuelle kostnadene. Vi kan også tenke oss tilfeller hvor personlige ønsker/behov kommer i konflikt med kollektive (f.eks. familiens) interesser.

iii) Når vi spør om innstilling til et objekt, må vi gå ut fra at folk ikke har en ensartet oppfatning av "holdningsobjektet", i dette tilfelle "inntektsgivende arbeid". Noen vil legge til grunn en helt generell oppfatning av "det å være yrkesaktiv". De kan ha et generelt ønske om å ta arbeid, men ønsker ikke arbeid til gjeldende betingelser. Økt kjennskap til det aktuelle arbeidsmarkedet ville kanskje for noen også modifisere det opprinnelige generelle ønsket om arbeid. Noen vil legge en partiell vurdering av objektet til grunn, f.eks. en inntektsvurdering. Dvs. at et uttrykt behov for arbeid egentlig kanskje gjenspeiler et behov for inntekt (eller sosial kontakt eller andre behov). Hva den enkelte legger i sin oppfatning av et "inntektsgivende arbeid" er påvirket av deres informasjonsnivå og særlig av erfaring på arbeidsmarkedet, men også av deres motiver. Flere motiver kan være knyttet til det samme objektet og de enkelte motiver kan stå i strid med hverandre. Konkrete handlinger er som regel resultat av en avveining av slike "konkurrerende" motiv (få handlinger er bare belønnende), mens en i mer uforpliktende ytringer kan tillate seg i større eller mindre grad å se bort fra motivkonfliktene. Noen slike konflikter manifesterer seg først når personene forsøker å realisere den "ønskede" atferden. Når personer gir uttrykk for en positiv innstilling til å ta inntektsgivende arbeid, er det vanskelig å vite om de faktisk også ønsker opphevet de omstendigheter som fører til at de ikke har arbeid.

Spørsmål som har preg av "holdningsmål" kan godt være et brukbart redskap for måling av holdninger, men likevel ha lav prediksjonsverdi. Personenes holdninger er ikke nødvendigvis et gyldig uttrykk for deres forventede atferd, like lite som deres atferd er et gyldig uttrykk for deres holdninger. Det er f.eks. sannsynligvis mange som deltar i inntektsgivende arbeid uten egentlig å ønske det. Vi vil derfor ikke forvente at alle som gir uttrykk for en positiv innstilling til inntektsgivende arbeid, også vil svare bekreftende på et spørsmål om hvorvidt de også har til hensikt å søke arbeid. Manglende søkeintensjoner kan også være et uttrykk for at en ikke tror det nytter å søke.

Vi tror imidlertid at personer som har hatt arbeid i en noenlunde nær fortid, er bedre i stand til å foreta atferdsrelevante vurderinger i tilknytning til det aktuelle valget, enn personer som ikke har denne erfaringen. Det betyr ikke at arbeidsønsker blant personer uten erfaringer behøver å være svakere motiverte eller mindre intense. Personenes innstilling til inntektsgivende arbeid vil imidlertid med større sannsynlighet være av mer generell karakter og kanskje i større grad basert på partielle resonnementer. Forskjellen mellom personer med og uten yrkeserfaring, er interessant bare i forbindelse med en diskusjon om prediksjonsverdien av personenes utsagn, og berører ikke alvoret i utsagnene. Vi husker også fra kap. 4.1. at personer uten nylige arbeidsmarkedserfaringer hadde helt andre grunner til å la være å søke arbeid enn personer med nylige erfaringer. Vi forventer at det er større samsvar mellom "ønsker" og "hensikter" blant personer med nylige arbeidsmarkedserfaringer enn blant personer uten.

Tabell 15. Prosent av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken som tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 mndr. Tallet på personer som svarte i hver gruppe, står i parentes.

	Personer som ønsker eller har behov for arbeid			Andre	Alle
	Alle	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid		
Alle	39 (746)	46 (274)	36 (472)	8 (2 097)	17 (2 843)
Har hatt arbeid siste 12 mndr.	61 (273)	59 (109)	63 (164)	25 (560)	37 (833)
Har hatt arbeid, men ikke siste 12 mndr. .	25 (434)	35 (148)	20 (286)	2 (1 321)	8 (1 755)
Har aldri hatt arbeid	44 (39)	59 (17)	32 (22)	5 (216)	11 (255)

Tabell 15 viser at andelen som trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene var langt større blant personer som hadde hatt arbeid i løpet av de siste 12 månedene, enn for andre personer. Blant disse var det en overvekt av yngre personer (tabell 13) og et stort innslag av personer med skolearbeid/studier som hovedsakelig virksomhet (tabell 11). Personer i husarbeid hjemme utgjorde imidlertid den største gruppen også blant personer som hadde hatt arbeid siste 12 måneder.

Overvekten av personer som trodde de ville søke arbeid blant personer som hadde hatt arbeid siste 12 måneder, var stor uansett om personene "ønsket/hadde behov for arbeid" og uansett grunn til ikke å søke arbeid. Denne tendensen er imidlertid sterkest for personer som ønsket arbeid og som ikke søkte arbeid og oppgav andre grunner til dette enn mangel på passende arbeid.

Blant personer som aldri hadde hatt inntektsgivende arbeid, var det en større andel som trodde de ville søke arbeid, enn blant personer som hadde hatt inntektsgivende arbeid for mer enn 12 måneder siden.

Samsvaret mellom uttrykte ønsker om arbeid og forventet arbeidssøking var størst for dem som aldri hadde hatt arbeid og for personer med nær arbeidsmarkedserfaring. Vi har foran sett at personer som hadde hatt inntektsgivende arbeid for mer enn 12 måneder siden hadde et forhold til arbeidsmarkedet som var preget av livssituasjoner og "arbeidshindringer" av en annen karakter enn personer med nær arbeidserfaring. De var etablert i roller som krever større omstillinger og lenger tidshorisont dersom de skal la seg kombinere med eller kunne bli erstattet av inntektsgivende arbeid (se kap. 4.1.). Gruppen bestod stort sett av pensjonister og personer i husarbeid hjemme. Det er også i disse situasjonene at sannsynligheten for konflikter mellom motiv og ønsker og for partielle resonnementer, er størst. Denne gruppen hadde også langt høyere gjennomsnittsalder enn personer med nær arbeidserfaring.

For personer med nær arbeidserfaring var det liten forskjell i andelen med forventet arbeidssøking mellom personer som ønsket arbeid, men som oppgav forskjellige hovedgrunner til ikke å søke arbeid. Blant de øvrige var andelen som trodde de ville søke arbeid størst blant dem med mangel på passende arbeid som viktigste grunn.

Blant personer med nær arbeidserfaring var det en fjerdedel som sa at de ville søke arbeid også blant dem som ikke "ønsket eller hadde behov" for arbeid. Dette er en like stor andel som, og tallmessig flere enn, dem som ville søke arbeid blant personer som ønsket arbeid, men som hadde hatt arbeid for mer enn 12 måneder siden. Til sammen var det under to femtedeler av dem som sa at de ønsket arbeid, som trodde de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

6. ULIKE INDIKATORER PÅ FORHOLDET TIL ARBEIDSMARKEDET BLANT PERSONER UTENFOR ARBEIDSSTYRKEN

6.1. Innledning

Spørsmålet om ønsker og behov for inntektsgivende arbeid har begrenset informasjonsverdi. I likhet med de andre spørsmålene i AKU som nyttes til å klassifisere personene etter arbeidsmarkedsstatus, gir det en beskrivelse av personenes forhold til arbeidsmarkedet m.h.t. bare én eller noen få dimensjoner og beskrivelsen er mer dekkende for enkelte grupper enn for andre. For en rekke formål, og mer for noen grupper enn for andre, vil en slik beskrivelse være svært ufullstendig. I tillegg er dette spørsmålet slik at vi må regne med at svarene kan være påvirket av systematiske tolkingsforskjeller mellom dem som ble intervjuet. De kan derfor bare gi grunnlag for en meget vag og ufullstendig avgrensing av grupper etter deres forhold til arbeidsmarkedet.

Det er nødvendig å analysere tilknytningen til arbeidsmarkedet som et flerdimensjonalt fenomen og spesielt forsøke å fange inn egenskaper ved personenes forhold til arbeidsmarkedet som springer ut av dere livssituasjoner. En rekke faktorer er med på å bestemme "avstanden" til arbeidsmarkedet for personer utenfor arbeidsstyrken, og det er umulig å gi en tilnærmet dekkende karakteristikkk av deres posisjon ved hjelp av én eller et fåtall indikatorer.

I TU har vi i tillegg til spørsmålet om ønsker og behov for arbeid, stilt endel andre spørsmål om personenes oppfatning av sitt forhold til arbeidsmarkedet: bl.a. har vi spurt om forventninger om framtidig arbeidssøking, ønsket tidspunkt for å begynne i arbeid, problemer og hindringer i forbindelse med evt. yrkesdeltaking, og krav til et mulig arbeidsforhold. Det er dessuten stilt noen spørsmål som tar sikte på å undersøke om personene ville søkt arbeid dersom det forholdet som ble oppgitt som viktigste grunn til ikke å søke arbeid, ble opphevet. Disse spørsmålene får naturligvis et svært hypotetisk preg og svarene må tolkes med forsiktighet.

I tillegg til opplysninger om tidligere tilknytning til arbeidsmarkedet (kap. 4.) og om personenes aktiviteter og forsørgelsesmåte (kap. 3), gir disse opplysningene et bedre grunnlag for å vurdere karakteren og omfanget av de problemene som er knyttet til en overgang fra status "utenfor arbeidsstyrken" til status "i arbeidsstyrken" - særlig slik de oppleves av den intervjuede selv, og personenes grad av tilgjengelighet for arbeidsmarkedet.

Vi har ikke anledning til å karakterisere personene langs alle disse dimensjonene samtidig. I noen tabeller ser vi på enkeltindikatorer for undergrupper med forskjellige person- og situasjonsegenskaper, mens vi i andre tabeller er mer opptatt av en karakteristikkk på grunnlag av flere "subjektive indikatorer" samtidig og på bekostning av en spesifisering på undergrupper.

6.2. Ønsker og hensikter.

Tabell 16 viser personer i forskjellige situasjoner og med forskjellig innstilling til inntektsgivende arbeid, etter svaret på et spørsmål om de tror de vil søke inntektsgivende arbeid i løpet av de neste 12 måneder.

I tabellen er alle personer med hovedsakelig virksomhet "går på skole, studerer" holdt utenfor (ca. 168 tusen personer i totalbefolkningen, hvorav ca. 50 tusen sa at de ønsket eller hadde behov for arbeid). I denne gruppen er det nokså vanlig å etterspørre arbeid i ferier og periodevis ellers i løpet av studieåret. En del personer i gruppen vil dessuten avslutte sin utdanning i løpet av 12-måneders perioden og må da forventes å ville søke arbeid.

Tabell 16. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellig hovedsakelig virksomhet, forskjellig innstilling til inntektsgivende arbeid og forskjellig grunn til ikke å søke arbeid, etter om de tror de vil søke arbeid i løpet av de neste 12 måneder. Prosent

	Tror de vil søke	Tror ikke de vil søke	Vet ikke, uoppgitt	I alt	Tallet på personer. Tusen
ØNSKER IKKE ARBEID, I ALT ¹⁾	2	90	8	100	525
Husarbeid, gifte kvinner	2	85	13	100	251
ØNSKER ARBEID UTEN Å SØKE, I ALT ¹⁾	33	48	19	100	191
Mangler passende arbeid	45	35	20	100	75
Andre grunner	26	55	19	100	116
Husarbeid hjemme, gifte kvinner	28	49	23	100	114
Mangler passende arbeid	33	43	24	100	47
Mangler hjelp til barnepass	24	48	28	100	32
Andre grunner	25	56	19	100	35
Husarbeid hjemme, andre	58	26	16	100	19
Mangler passende arbeid	70	20	10	100	11
Andre grunner	45	33	22	100	9
Var uten arbeid	72	14	14	100	9
Opptatt med annet	60	40	0	100	7
Arbeidsufør	13	74	13	100	15
Var syk	43	43	14	100	7
Pensjonist/sluttet i arbeid	29	57	14	100	21

1) Personer ned hovedsakelig virksomhet "gikk på skole, studerte" er holdt utenfor.

Bare ca. en tredjedel av dem som "ønsket/hadde behov for" arbeid, trodde de ville søke arbeid i løpet av de neste 12 månedene. Vi må anta at de forhold som førte til at personene ikke søkte arbeid i undersøkelsesuken eller ikke var sysselsatte, er nokså stabile og for en del personers vedkommende ikke forventes å endre seg vesentlig i de nærmeste 12 mndr.

Det var særlig personer med andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid, som i liten grad trodde de ville søke arbeid i nærmeste framtid.

I denne gruppen finner vi bl.a. gifte kvinner som ønsket arbeid, med hovedsakelig virksomhet "husarbeid i hjemmet" og med "mangler hjelp til barnepass" som viktigste grunn til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken¹⁾ (ca. 32 tusen), se tabell 17. Bare ca. 5 tusen av disse 32 tusen personene oppgav at de hadde forsøkt å skaffe regelmessig barnetilsyn i løpet av de siste 12 månedene (Gåsemyr 1978, side 21).

Tabell 17. Gifte kvinner med hovedsakelig virksomhet "husarbeid i hjemmet" etter ønske om arbeid, grunn til ikke å søke arbeid og hvorvidt de tror små barn i husholdningen vil gjøre det vanskelig å ta inntektsgivende arbeid. Tusen.

Ønske om arbeid, grunn til ikke å søke	I alt	Små barn i husholdningen vil gjøre det			Ikke aktuelt, vet ikke	Uoppgitt
		Svært vanskelig å ta arbeid	Litt vanskelig å ta arbeid	Ikke vanskelig å ta arbeid		
Ønsker ikke arbeid	246	55	25	17	119	31
Mulige arbeidssøkere, i alt	114	43	25	12	31	4
Mangler passende arbeid	47	8	11	9	18	1
Mangler hjelp til barnepass	32	25	6	0	-	0
Andre grunner	35	10	7	3	13	2

1) På direkte spørsmål svarte ca. 43 tusen i denne gruppen at små barn i husholdningen ville gjøre det "svært vanskelig" å ta arbeid. 25 tusen svarte "litt vanskelig". Disse, med unntak for de 32 tusen med mangel på hjelp til barnepass som viktigste grunn til ikke å søke arbeid, har med andre ord hindringer i tillegg til små barn som de oppfatter som viktigere enn nærværet av små barn, tabell 17.

Gruppen med "mangel på hjelp til barnepass" som viktigste grunn til ikke å søke arbeid har sjelden bare tilstedeværelsen av barneomsorgsbehov som den eneste sterke barrieren mot yrkesdeltaking.

Også blant personer som "ønsket arbeid, men manglet passende arbeid", trodde under halvparten (ca. 45 prosent) at de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. Dette kan skyldes at personene har lite tro på at mulighetene skal bedre seg. Det kan også skyldes at personene har hindringer i tillegg til "den viktigste", som alene er sterke nok til å hindre dem i å søke.

Som ventet var det "arbeidsuføre", "pensjonister" og gifte kvinner i "husarbeid i hjemmet" som hadde den laveste andelen som trodde at de ville søke arbeid i løpet av nærmeste 12-måneders periode.

Når "skoleelever" og "studenter" holdes utenfor som i tabell 16, var det bare ca. 2 prosent av dem som ikke "ønsket" arbeid, som trodde de ville søke arbeid.

Vi er her spesielt interessert i å undersøke forholdet til arbeidsmarkedet blant personer som oppgav "var syk", "var arbeidsufør" eller "var pensjonist, sluttet i arbeid" som hovedsakelig virksomhet. Disse gruppene er i ordinær AKU holdt utenfor kartleggingen av ønsker og behov for arbeid.

Tabell 18. Prosent som tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 mndr., av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ som ønsker eller har behov for arbeid. Tallet på personer i alt i hver gruppe står i parentes (tusen).

Hovedsakelig virksomhet	Viktigste grunn til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken		Alle
	Mangler passende arbeid	Andre grunner	
Alle	45 (78)	32 (132)	37 (210)
Var syke, arbeidsuføre, pensjonister, sluttet i arbeid	36 (11)	22 (32)	26 (43)
Andre personer utenfor arbeidsstyrken	46 (67)	35 (100)	40 (167)

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

I tabell 18 har vi skilt ut disse som egen gruppe.

Andelen som trodde de ville søke arbeid var noe lavere blant "syke", "arbeidsuføre" og "pensjonister" enn blant de øvrige. Forskjellen var om lag like stor uavhengig av hovedgrunn til ikke å søke arbeid. Drygt en fjerdedel av de ca. 43 tusen i denne gruppen, trodde de ville søke arbeid. Gruppen bestod i alt av ca. 264 tusen personer, slik at de ca. 43 tusen som ønsket arbeid, utgjorde om lag 17 prosent. Mellom 4 og 5 prosent av alle utenfor arbeidsstyrken i denne gruppen gav m.a.o. både uttrykk for at de ønsket/hadde behov for arbeid og at de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 måneder.

Blant de snaut tre fjerdedeler av de "syke" etc. som "ønsket" arbeid, men som ikke trodde de ville søke arbeid, var det nok noen som la en forutsetning om endringer i sin helsetilstand/førhet til grunn for svaret på spm. 122 i TU, endringer som ikke ble forventet å inntre i den nærmeste framtida.

Pensjonistenes ønsker og planer er nok påvirket av en del generelle vanskeligheter eldre mennesker har med å beholde eller gjenoppta sysselsetting. For "arbeidsuføre" med trygd, vil selve det å ha gjennomgått prosessen fram til oppnådd trygd og det press som er rettet mot trygderollen, virke som en hindring mot å søke seg inntektsgivende arbeid. Faren for å miste trygden eller for å så tvil om berettigelsen av oppnådd trygdestatus, kan føre til tilbakeholdenhet i forhold til arbeidsmarkedet. Det er klart motstridende rollekrav knyttet til rollen som henholdsvis trygdet og sysselsatt.

I tabell 19 er andelen som trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene regnet i prosent av personer utenfor arbeidsstyrken i forskjellige grupper etter kjønn og ekteskapelig status (for kvinner), etter hvorvidt de ønsket arbeid og etter grunn til ikke å søke arbeid.

Tabell 19. Prosent som tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 mndr., av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken. Tallet på personer som svarte i hver gruppe står i parentes.

	Personer som ønsker eller har behov for arbeid			Andre	Alle
	Alle	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid		
Alle	39 (747)	46 (274)	36 (473)	7 (2 743)	13 (3 490)
Menn	52 (184)	60 (55)	45 (139)	9 (893)	16 (1 077)
Kvinner	36 (553)	42 (219)	32 (334)	5 (1 829)	12 (2 382)
Ugifte	68 (90)	77 (35)	62 (55)	21 (362)	31 (452)
Gifte	29 (412)	35 (169)	24 (243)	2 (1 168)	9 (1 580)
Før gifte	39 (51)	47 (15)	36 (36)	0 (299)	6 (350)

Når alle "skoleelever/studenter" ble tatt med, var det 7 prosent som trodde de kom til å søke arbeid i nærmeste tolv månedersperiode blant personer som sa at de ikke ønsket eller hadde behov for arbeid. Det var særlig ugifte kvinner og menn som gav uttrykk for dette.

Samsvaret mellom uttrykte ønsker og hensikter var størst blant ugifte kvinner og menn, og større for personer som "mangler passende arbeid" enn for personer med andre grunner til ikke å søke arbeid. Dette siste gjaldt uansett kjønn og ekteskadelig status. Som ventet var det gifte kvinner - og særlig dem med andre grunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid - som relativt mest sjelden sa at de ville søke arbeid. Under en tiendedel av de gifte kvinnene kan regnes som forventede arbeidssøkere de nærmeste 12 måneder etter dette målet. Over en fjerdedel av de gifte kvinnene ønsket arbeid, men bare i underkant av 30 prosent av disse igjen så seg i stand til - eller ville prioritere - å ta inntektsgivende arbeid de nærmeste 12 månedene.

6.3. Tidsperspektiv

I forrige kapittel så vi på forholdet mellom uttrykte ønsker om arbeid og en annen indikator på forholdet til arbeidsmarkedet, nemlig personenes hensikter m.h.t. arbeidssøking i de nærmeste 12 månedene. I AKU's spørsmål om arbeidssøking (spm. 10, vedlegg 1), er det forutsatt at personene skal ville og kunne ta arbeid i undersøkelsesuken for å kunne svare bekreftende på spørsmålet. I et planleggingsperspektiv og ved jmføring med gruppen "arbeidssøkere" i AKU, er det nyttig å kjenne den tidshorisont personene legger til grunn når de oppgir at de ønsker eller har behov for arbeid og/eller tror de kommer til å søke arbeid. Denne opplysningen gir også et bedre grunnlag for å bedømme karakteren av vedkommendes "sysselsettingsproblem". Med denne begrunnelsen har vi i TU spurt om hvor raskt personene ville ønske å begynne i arbeid dersom de kunne få inntektsgivende arbeid (spm. 134, vedlegg 2).

Spørsmålet er delvis ment som en indikator for personenes tilgjengelighet for arbeidsmarkedet. Vi ønsker egentlig å kunne skille ut personer med vilje og mulighet til å ta arbeid "nå". I så fall ville det være mulig å avgrense en gruppe som er beslektet med "arbeidssøkere" i AKU og med en vanlig definisjon av en gruppe som er blitt kalt "discouraged workers". Den usikkerheten som knytter seg til tolkingen av dette spørsmålet og spesielt til de andre "holdningsspørsmålene" fører til at grunnlaget for en særlig klar avgrensing ikke er tilstede. Spørsmålet gir utvilsomt nyttig informasjon om personenes planleggingshorisont og delvis gjenspeiler det også deres "avstand" til arbeidsmarkedet (f.eks. størrelsen på "arbeidshindringene"). Vi får skilt ut personer med et klart langsiktig perspektiv på sine arbeidsønsker. I begrepsdannelsen om forholdet til arbeidsmarkedet blant personer utenfor arbeidsstyrken er det imidlertid ikke sikkert at de mest fruktbare skillene går mellom svarene på dette spørsmålet. I tilleggsundersøkelsen var det nokså mange med andre grunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid, som sa at de ønsket å begynne i arbeid med en gang eller innen en måned. Å ønske å begynne i arbeid med en gang innebærer ikke nødvendigvis at personene er i stand til å ta arbeid. Personenes egne vurderinger av sin situasjon og av hva som er "passende arbeid" varierer også fra person til person. De gruppene som har lavest umiddelbar tilgjengelighet for arbeidsmarkedet, kan bestå av

personer med sterke sysselsettingsbarrierer og et stort behov for inntektsgivende arbeid. De kan være de mest interessante gruppene sett fra et velferdspolitisk synspunkt.

I tabell 20 viser vi andelen personer som ønsket å begynne i arbeid innen en måned av personer som ønsket arbeid, og som henholdsvis trodde og ikke trodde de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

Tabell 20. Prosent som ønsker å begynne i arbeid innen en måned, av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ som ønsker eller har behov for arbeid. Tallet på personer som svarte i hver gruppe står i parentes.

	Viktigste grunn til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken		Alle
	Mangler passende arbeid	Andre grunner	
Alle	56 (272)	29 (465)	39 (737)
Tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 måneder	68 (126)	30 (168)	47 (294)
Andre	46 (146)	28 (297)	34 (443)

1) Se fotnote til tabell 5.

Personer som ønsket arbeid, som oppgav andre grunner til ikke å søke arbeid enn "mangler passende arbeid" og som ikke trodde de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene, er den langt største gruppen i tabellen. Den utgjør ca. 40 prosent av alle som ønsket eller hadde behov for arbeid. Nesten 30 prosent av personene i denne gruppen gav uttrykk for at de ønsket å begynne i arbeid innen en måned. Andelen var bare ubetydelig større for personer med samme gruppe av grunner til ikke å søke arbeid, men som sa at de trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

Personer som ikke tror de vil søke arbeid, men som ønsker arbeid raskt, må antas å befinne seg i en eller flere av de tre følgende situasjoner:

i) De er motivert for å ta arbeid nå, men opplever barrierer i sin livssituasjon som hindrer dem i å ta arbeid i nærmeste framtid.

ii) De er motiverte for å ta arbeid nå, men dette motivet må vike for andre motiv - f.eks. ønske om å delta mest mulig aktivt i omsorg og oppdragelse av egne barn.

iii) De er generelt motiverte for å ta arbeid nå, men den generelle motiveringen fører ikke til konkrete forsøk på å ta arbeid til de betingelser (på arbeidsmarkedet) som er aktuelle med de forutsetninger de har (f.eks. m.h.t. utdanning, yrkeserfaring etc.).

De fleste personer med andre grunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid, befant seg i livssituasjoner som er vanskelig å kombinere med inntektsgivende arbeid. "Ønsker" og "planer" om å ta arbeid forutsetter tilpassinger og tilretteleggelse for å kunne bli realisert, og må derfor nødvendigvis være litt langsiktige.

Over to femtedeler blant dem som ønsket arbeid, men manglet passende arbeid, sa at de ønsket å begynne i arbeid senere enn i løpet av en måned. I denne gruppen var det imidlertid større forskjell mellom personer som henholdsvis trodde og ikke trodde at de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. Nesten 70 prosent av de første nevnte ønsket arbeid innen en måned, mot langt under halvparten av de øvrige. Tallene indikerer at mange med mangel på passende arbeid som viktigste hindring, også hadde andre grunner til ikke å søke arbeid.

Tabell 20 illustrerer antakelig godt en vesentlig begrepsmessig forskjell mellom "arbeidssøkere" og "mulige arbeidssøkere" i AKU. Tabellen reiser en rekke spørsmål som ville kreve tilleggsinformasjon for å kunne besvares. Det er foreløpig ingen grunn til å anta at de "mulige arbeidssøkerne" er en gruppe som er svakere motivert og/eller har et lettere sysselsettingsproblem enn "arbeidssøkerne". Imidlertid er det en sterkt heterogen gruppe - både med hensyn til livssituasjon, situasjonsoppfatning og andre egenskaper som påvirker personenes tilgjengelighet for arbeidsmarkedet.

I tabell 21 har vi sett på andelen som ønsker arbeid "med en gang" i forskjellige grupper inndelt etter "livssituasjon" på grunnlag av svarene på spørsmålet om personenes hovedsakelig virksomhet i undersøkelsesuken.

Tabell 21. Prosent som ønsker å begynne i arbeid "med en gang" av grupper av personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ som ønsker/har behov for arbeid. Tallet på personer i hver gruppe står i parentes (tusen).

	Alle	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid
Alle	32 (191)	45 (75)	24 (116)
Var syk	26 (7)	73 (2)	14 (6)
Var arbeidsufør	33 (15)	78 (4)	19 (11)
Utførte husarbeid hjemme			
Gifte kvinner	28 (114)	35 (47)	24 (67)
Ugifte/før gifte kvinner	39 (19)	50 (11)	24 (8)
Pensjonist/sluttet i arbeid	42 (21)	80 (6)	28 (15)
Var uten arbeid	48 (9)	54 (5)	39 (4)
Opptatt med annet	23 (6)	36 (1)	21 (4)

1) "Skoleelever/studenten" er holdt utenfor. Det samme gjelder menn som "utførte husarbeid hjemme".

Totalt ønsket under en tredjedel av personene å begynne i arbeid "med en gang". I den største gruppen - personer med andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid - ønsket under en fjerdedel å begynne med en gang. I denne gruppen var også spredningen m.h.t. "livssituasjon" mindre. En god del av de drygt 40 tusen "syke", "arbeidsuføre" og "pensjonister" sa at de ønsket arbeid med en gang (henholdsvis ca. 26, 33 og 42 prosent). Disse gruppene skilte seg ikke klart ut som mindre "tilgjengelige" eller "villige" etter dette kriteriet.

Andelen som ønsket å begynne i arbeid "med en gang" av personer som "ønsket eller hadde behov for" arbeid, varierer ellers en del med livssituasjonen. Gifte kvinner i husarbeid hjemme er den største gruppen som "ønsket eller hadde behov for" arbeid - uansett grunn til ikke å søke arbeid. Samtidig er gruppen blant dem med den laveste andelen som ønsket å begynne i arbeid med en gang.

Begge tabellene viser at et klart flertall av dem som ønsket eller hadde behov for inntektsgivende arbeid hadde et mer langsiktig perspektiv på sine ønsker (mer enn én måned). Godt over halvparten knyttet ønskene til en situasjon som lå mer enn et halvt år fram i tida eller de kunne ikke gi noe klart svar på spørsmålet, (upubliserte "straight-runs").

En annen indikator på personenes tidshorisont og på et evt. begrepsmessig slektskap med personer i gruppen "arbeidssøkere", er opplysninger om faktisk arbeidssøking i nær fortid. I TU spurte vi om arbeidssøking i løpet av de siste 12 månedene, evt. i perioden siden personene sluttet i forrige arbeidsforhold.

I tabell 22 har vi sett på sammenhengen mellom arbeidsmarkedserfaring, ønsker om arbeid og faktisk arbeidssøking siste 12 måneder eller siden siste arbeidsforhold opphørte. Vi antar at et ønske eller behov for arbeid vanligvis fører til et visst engasjement med sikte på å skaffe arbeid. Det kan imidlertid være flere grunner til at personer som ønsker/har behov for arbeid ikke søker arbeid aktivt, bl.a.: Personen kan være på utkikk etter et søkeobjekt, men ikke ha kommet i gang med konkret søking. Personen kan ha gitt opp etter en tids forgjeves søking eller alt i utgangspunktet la være å søke, fordi han/hun vet at det ikke er passende arbeid å få (f.eks. arbeid innenfor akseptabel pendlingsavstand). Personen kan la være å søke fordi personlige, familiemessige eller institusjonelle forhold gjør det vanskelig å ta et tilbudt arbeid med en gang. Dette betyr ikke nødvendigvis at personene ikke gjør noe aktivt for å komme ut på arbeidsmarkedet.

Personer utenfor arbeidsstyrken kan være i situasjoner som ligner på de vi forbinder med arbeidsløshet. At de ikke blir registrert som arbeidssøkere, kan i noen tilfelle bety at de har særdeles vanskelige sysselsettingsproblemer (f.eks. en kombinasjon av manglende arbeidsmuligheter og andre former for hindringer, svært lav arbeidsmarkedsstatus etc.).

Tabell 22. Prosent som har forsøkt å få inntektsgivende arbeid siste 12 måneder eller siden de sluttet i siste arbeidsforhold, av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken. Tallet på personer i alt i hver gruppe står i parentes (tusen).

	Ønsker eller har behov for arbeid		Andre	Alle
	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid		
Alle	20 (85)	7 (158)	2 (644)	4 (886)
Har hatt arbeid tidligere	19 (78)	6 (150)	2 (555)	4 (783)
Har aldri hatt arbeid	29 (7)	13 (8)	1 (89)	3 (103)

Totalt hadde mellom 35 og 40 tusen personer utenfor arbeidsstyrken i TU forsøkt å skaffe seg arbeid i perioden. Blant personer som "manglet passende arbeid", hadde en femtedel forsøkt å skaffe arbeid i perioden mot bare ca. 7 prosent i den gruppen som oppgav andre grunner til ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken. I begge gruppene hadde relativt flere forsøkt å skaffe arbeid blant dem som aldri tidligere hadde hatt arbeid, enn blant dem som hadde arbeidserfaring. Også blant personer som ikke ønsket eller hadde behov for arbeid, var det endel som hadde søkt arbeid (ca. 2 prosent eller ca. 12-13 tusen personer).

Til slutt i dette kapitlet har vi vist hvordan personer som ønsket eller hadde behov for arbeid og som "manglet passende arbeid", fordelte seg på svarene på et spørsmål av den typen som ble nyttet i AKU før 1976 (hypotetisk spørring), se Foss 1976 og 1976a. Spørsmålet lyder slik:

Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De visste at det var passende arbeid å få

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Tabell 23. Prosent som ville ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom de visste at det var passende arbeid å få, av personer som "ønsker eller har behov for" arbeid, og med "mangler passende arbeid" som viktigste grunn til ikke å søke arbeid.

	Personer som ville forsøkt å få arbeid		Tallet på personer ¹⁾
	Pst.	1 000	
Alle	76	75	
Utførte husarbeid hjemme, gifte kvinner	76	47	
Utførte husarbeid hjemme, ugifte og før gifte kvinner	82	11	
Pensjonister, syke, arbeidsuføre	83	11	
Var uten arbeid, opptatt med annet	55	6	

1) Spm. 131, vedlegg 2.

Tabellen må tolkes med varsomhet siden personene, når de fikk det hypotetiske spørsmålet, allerede hadde sagt at de ønsket eller hadde behov for arbeid og at mangel på passende arbeid var den viktigste grunnen til ikke å søke arbeid. I dette kan det ligge et press i retning av å svare bekræftende på det hypotetiske spørsmålet. Vi bør ellers kunne tolke svarene som uttrykk for hvorvidt personene vurderte tilgang på "passende arbeid" som tilstrekkelig betingelse for å søke arbeid eller om de opplevde andre forhold i tillegg, som i seg selv var tilstrekkelige til å hindre dem i å søke arbeid.

Totalt var det nesten en fjerdedel som svare nei på spørsmålet - d.v.s. som ikke "ville forsøkt å få inntektsgivende arbeid" selv om den viktigste grunnen til ikke å søke arbeid ble fjernet. Vi vil tolke dette som et minimumstill. Antakelig er det en god del flere i denne gruppen som ikke ville bli arbeidssøkere på den ene betingelsen at det ble skaffet passende arbeid. Dette synspunktet blir støttet av andre tabeller i dette kapitlet og i kapittel 4. Vi vet fra før at nesten to tredjedeler av gruppen var gifte kvinner i husarbeid hjemme.

Også resultatene i dette kapitlet tilsier at vi må se personenes forhold til arbeidsmarkedet som et flerdimensjonalt problem.

6.4. Tilgjengelighet for arbeidsmarkedet

6.4.1. Om tilgjengelighetsbegrepet

At personene skal være tilgjengelige for arbeidsmarkedet er et sentralt kriterium i de offisielle arbeidsløshetsbegrepene. Tolkningen av begrepet "tilgjengelighet" er imidlertid ikke innlysende (se Foss 1978, kap. 2.2. og Foss og Schult 1979). Blant annet er ikke forholdet mellom behov eller motivasjon for å ta arbeid og tilgjengelighet for arbeidsmarkedet, entydig (Foss 1978, s. 4).

Det er ikke gitt noen skikkelig operasjonalisering av dette kriteriet. Dette er blant de problemene som gjør f.eks. avgensingen av en gruppe "arbeidssøkere" i AKU uskarp. Tilgjengelighetskravet er gjengitt i spørsmålsteksten, men blir antakelig tolket ulikt av forskjellige personer avhengig av en rekke egenskaper ved intervjuobjektet. Personer med lav mobilitet har et geografisk snevrere arbeidsmarked å søke på enn mer mobile personer. Deres tilgjengelighet avtar raskere med økende avstand mellom bostedet og det aktuelle arbeidsmarkedet, enn for mer mobile personer. Forskjellige svar på spørsmål 10 i AKU om arbeidssøking (vedlegg 1), kan derfor skyldes forskjeller i mobilitet like så vel som forskjeller i styrken av behovet eller motivet for å ta arbeid. Egenskaper som utdanning og helsetilstand bidrar også til å definere mengden og variasjonen av de arbeidsplasser som står på valg. Tilgjengeligheten varierer med hva som blir oppfattet som et "akseptabelt" arbeid.

En tolking av uttrykket som kan virke rimelig, er at det finnes minst ett arbeid på det aktuelle arbeidsmarkedet som personene både "kan" og "vil" ha.

At en person "kan ha" et arbeid må bl.a. bety at vedkommende har de fysiske og psykiske forutsetninger som er nødvendig for å kunne utføre arbeidet - at personen er "arbeidsfør" i forhold til dette arbeidet. Videre må personen ha den utdanning og erfaring som er nødvendig for å kunne utføre arbeidet. Endelig må arbeidet være forenlig med personenes aktuelle virksomhet (heltidsstudier og heltids hjemmearbeid/omsorgsarbeid er f.eks. i regelen ikke forenlig med heltidsarbeid i markedet) og med vedkomendes livssituasjon i videre forstand.

At en person "vil ha" et arbeid kan bl.a. bety at lønn og andre ansettelsesvilkår/arbeidsforhold i arbeidet er i samsvar med personens krav. Kostnadene (sosiale, materielle, økonomiske) ved å ta arbeidet i forhold til belønningen, må være slike som personene kan godta.

6.4.2. Arbeidshindringer

I TU stilte vi en rekke spørsmål hvor intervjuobjektene fikk gi uttrykk for hva de opplevde som vanskeligheter i forbindelse med å ta inntektsgivende arbeid. Vi spurte dessuten om hvilke krav de ville stille til en del egenskaper ved et arbeidsforhold. Slike opplysninger blir også hentet inn ved hjelp av tre enkle spørsmål i det ordinære AKU, men i TU ble temaet grundigere belyst.

I tabell 24 gir vi en oversikt over hvordan personene vurderte forskjellige forhold m.h.t. muligheten for å ta inntektsgivende arbeid. Spørsmålsteksten lyder slik: "Tror De noen av følgende forhold vil gjøre det svært vanskelig, litt vanskelig eller ikke vanskelig for Dem å ta inntektsgivende arbeid?" (Spørsmål 125 a-j, vedlegg 2). I tabellen er det én kolonne for prosentandelen som svarte "svært vanskelig" og én for andelen som svarte "svært vanskelig" eller "litt vanskelig".

De forholdene som relativt flest oppfattet som svært vanskelig var mulighetene for å få passende arbeid på stedet og egen helsetilstand.

Tabell 24. Prosent av personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellig syn på å ta inntektsgivende arbeid og forskjellig grunn til ikke å søke arbeid, som tror følgende forhold vil gjøre det vanskelig/svært vanskelig å ta inntektsgivende arbeid. Tabellen bygger på spørsmål 125.

	Små barn i husholdningen		Syke eller uføre i husholdningen etc.		Hva familie og venner mener		Husarbeid i hjemmet		Mulighetene for å få passende arbeid på stedet	
	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt
Alle	14	22	7	10	3	6	11	30	24	34
Personer som ønsker/har behov for arbeid:										
- Mangler passende arbeid	11	30	4	8	2	8	4	29	70	90
- Andre grunner til ikke å søke arbeid	30	42	10	14	2	6	8	34	26	48
Andre	11	16	7	10	3	6	12	29	16	27

1) Se fotnote til tabell 5.

Ønske om arbeid i samsvar med utdanning, yrkeserfaring og kvalifikasjoner		Har lite utdanning eller yrkeserfaring		Opptatt med skolegang/studier		Fravær fra inntekts-givende arbeid en tid		Egen helsetilstand		Tallet på personer som svarte	Tallet på personer i befolkningen (1 000)
Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt	Svært vanskelig i alt	Vanskelig i alt		
12	26	9	23	4	5	6	17	24	35	2 414	778
32	59	21	49	2	4	10	29	12	32	253	78
16	38	10	29	7	9	6	23	21	32	404	133
8	18	7	18	3	4	5	14	27	36	1 757	568

Tabellen gir først og fremst et inntrykk av at det ofte var flere enn ett forhold som ble betraktet som vanskelig i forbindelse med å ta arbeid. Blant personer som ønsket arbeid, men manglet passende arbeid, mente f.eks. ca. 30 prosent at små barn i husholdningen ville gjøre det vanskelig å ta arbeid. En like stor andel sa at husarbeid i hjemmet ville gjøre det vanskelig. Holdninger hos familie og venner ble opplevd som en hindring bare av svært få.

Siden personer med husarbeid hjemme som hovedsakelig virksomhet var den største gruppen utenfor arbeidsstyrken og den helt dominerende gruppen blant personer som ønsket eller hadde behov for arbeid, har vi sett spesielt på denne gruppen (tabell 25). Vi har i tabellen bare tatt med andelen som opplevde utvalgte forhold som svært vanskelige.

Tabell 25. Prosent som mener utvalgte forhold vil gjøre det svært vanskelig å ta inntektsgivende arbeid, av personer utenfor arbeidsstyrken med husarbeid hjemme som hovedsakelig virksomhet, forskjellig innstilling til inntektsgivende arbeid og forskjellig grunn til ikke å søke arbeid. Prosent. Tallet på personer i hver gruppe står i parentes (tusen).

Utvalgte forhold som kan gjøre det vanskelig å ta arbeid/viktigste grunn til ikke å søke arbeid	Personer som ønsker eller har behov for arbeid	Andre personer i husarbeid hjemme
Små barn i husholdningen	35 (122)	20 (303)
Mangler hjelp til barnepass	77 (31)	
Syke eller uføre i husholdningen	7 (122)	7 (303)
Husarbeid i hjemmet	8 (122)	18 (303)
Muligheter til å få arbeid på stedet ...	46 (122)	20 (303)
Mangler passende arbeid	71 (52)	
Andre grunner	27 (70)	
Ønske om arbeid i samsvar med kvalifikasjoner	25 (122)	10 (303)
Lite utdanning og yrkeserfaring	15 (122)	6 (303)
Egen helsetilstand	7 (122)	

Også blant personene i denne gruppen var det "mulighetene for å få passende arbeid på stedet" relativt flest opplevde som "svært vanskelig" (46 prosent). Deretter var det "små barn i husholdningen" som ble oppgitt hyppigst.

Tabell 26 viser at det hovedsakelig var gifte kvinner i husarbeid hjemme og med "mangler hjelp til barnepass" som viktigste grunn til ikke å søke arbeid, som relativt hyppigst oppgav at små barn i husholdningen ville gjøre det "svært vanskelig" å ta inntektsgivende arbeid. Hjemmearbeidende kvinner med andre grunner til ikke å søke arbeid, oppgav imidlertid også relativt hyppig at små barn i husholdningen ville gjøre det svært vanskelig å ta inntektsgivende arbeid. Nesten to femtedeler av alle kvinner i husarbeid hjemme opplevde dette som svært vanskelig.

Tabell 26. Prosent som mener at "små barn i husholdningen vil gjøre det svært vanskelig å ta arbeid", av gifte kvinner med hovedsakelig virksomhet "husarbeid i hjemmet" og med forskjellig innstilling til inntektsgivende arbeid og forskjellig grunn til ikke å søke arbeid. Prosent. Tallet på personer i hver gruppe står i parentes (tusen).

Viktigste grunn til ikke å søke arbeid	Ønsker eller har behov for inntektsgivende arbeid	Andre
Alle	38 (114)	22 (246)
Mangler passende arbeid	17 (47)	.
Mangler hjelp til barnepass	78 (32)	.
Andre grunner	29 (35)	.

De ca. 32 tusen gifte kvinnene i husarbeid hjemme som ønsket inntektsgivende arbeid, men som manglet hjelp til barnepass, ble spurt om de "i løpet av de siste 12 månedene har forsøkt å skaffe regelmessig barnetilsyn." Et antall som i befolkningen svarte til drygt 5 tusen (eller ca. 16 prosent) svarte ja på spørsmålet.

Ønsket blant en del av personene om å utføre omsorgs-/oppdragelsesfunksjonene selv i en periode av barnets liv kan være et resultat av en vurdering av kvaliteten på de barnetilsynstilbud som finnes på stedet. Dette ønsket må veies mot ønsket om å delta i inntektsgivende arbeid. Selv med en prinsipielt positiv holdning til at barn deltar i kollektive tilsynsordninger, kan en vurdering av de aktuelle ordninger på stedet falle ut til fordel for å passe barnet/barna selv. For noen kan det ligge en kostnadsvurdering til grunn, noen kan la være å forsøke fordi de vet at det ikke finnes tilfredsstillende ordninger på stedet, noen kan ha søkt for mer enn 12 måneder siden og gitt opp, mens enkelte har søkt og venter på plass. Slike momenter må vi ta i betraktning når vi tolker svarfordelingen på dette spørsmålet.

Direkte spørsmål viser at alle disse grunnene antakelig var representert, men at den først nevnte: et ønske om selv å ha tilsyn med barna, er den som ble nevnt av relativt flest. (Gåsemyr 1978 s. 20).

Valget av tilpassingsform for kvinner med førskolebarn blir påvirket av bl.a. holdninger hos kvinnene selv og i omgivelsene til hva som er best for barna. Slike holdninger endrer seg over tid bl.a. som en følge av forandringer i kvaliteten på tilbudet av barnetilsynsordninger, forandringer i kunnskapene om virkninger for barna av ulike omsorgsformer, forandringer i familieforhold og hjem-situasjon og generelle levekårs- og arbeidsmarkedsendringer.

FAKTA's undersøkelse fra 1972 (FAKTA 1972) om holdninger til likestilling i Norge, inneholdt noen spørsmål om slike holdninger. I følge denne undersøkelsen svarte bare 18 prosent av kvinnene (20-69 år) at barn under 2 år bør kunne være i barnehage eller daginstitusjon 4-5 timer daglig. 45 prosent mente at barne bør bli over 3 år før de kan være borte fra hjemmet så lenge hver dag. Bare 5 prosent av kvinnene mente at barn under to år bør kunne være i barnehage eller daginstitusjon på heltid (7-8 timer daglig). Over halvparten mente at barna må bli 5 år før de kan være så lenge i daginstitusjon. Ca. en fjerdedel mente at barn overhode aldri bør være i daginstitusjon så lenge. Bare ca. to femtedeler av kvinnene mente at moren bør kunne ta deltidsjobb mens barnet er under 3 år forutsatt tilfredsstillende tilsyn. Snaut en tredjedel mente at barnet måtte være minst i skolealder. Når det gjaldt heltidsarbeid var andelen henholdsvis ca. 16 og ca. 60 prosent.

Blant personer med andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid, var det også en del personer som i tillegg til den oppgitte hovedgrunn opplevde mulighetene for å få passende arbeid som "svært vanskelige". Tabell 27 viser at over en fjerdedel i denne gruppen oppgav dette.

Tabell 27. Prosent som tror "mulighetene for å få passende arbeid på stedet" vil gjøre det svært vanskelig å ta inntektsgivende arbeid, av forskjellige grupper av personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾. Personer i alt i hver gruppe står i parentes (tusen).

	Andre	Ønsker/har behov for arbeid		Alle	Alle
		Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid		
Alle	17 (499)	71 (75)	26 (115)	44 (191)	24 (690)
Utførte husarbeid hjemme	21 (283)	69 (58)	29 (75)	46 (133)	29 (416)
Pensjonist, sluttet i arbeid	13 (129)	80 (6)	20 (15)	36 (21)	16 (150)
Var uten arbeid	38 (1)	7 (5)	32 (4)	52 (9)	51 (10)
Opptatt med annet	10 (9)	86 (1)	35 (3)	43 (6)	22 (15)
Var syk	10 (15)	47 (2)	9 (6)	18 (7)	13 (22)
Var arbeidsufør	11 (63)	92 (4)	21 (11)	39 (15)	16 (78)

1) "Skoleelever/studenter" er holdt utenfor. Det samme gjelder menn som "utførte husarbeid hjemme".

Blant personer i husarbeid hjemme (som var den langt største gruppen med denne typen hovedgrunn til ikke å søke arbeid, ca 65 prosent) oppgav nesten 30 prosent at mulighetene til å få passende arbeid ville gjøre det "svært vanskelig" å ta arbeid. Helsetilstand er en viktig komponent i begrepet "tilgjengelighet for arbeidsmarkedet". Uansett livssituasjon, arbeidsmarkedsstatus og etterspørselssituasjon (men selvsagt ikke uavhengig av dette), vil nedsatt helse føre til mindre valgfrihet og større omkostninger ved deltagelse på arbeidsmarkedet.

Tabell 28 viser andelen som mente at "egen helsetilstand" ville gjøre det "svært vanskelig" å ta inntektsgivende arbeid. Noe over 7 tusen (ca. 6 prosent) av de gifte kvinnene i husarbeid hjemme og som ønsket arbeid, mente helsesituasjonen deres ville gjøre det svært vanskelig å ta arbeid. Ca. 31 tusen (eller 13 prosent) av personer i denne gruppen som ikke ønsket arbeid, opplevde helsesituasjonen på samme måte. I de øvrige gruppene var det, som ventet, en langt større andel som mente at helsa deres var til alvorlig hinder for å ta arbeid.

Tabell 28. Prosent som mener at "egen helsetilstand" vil gjøre det "svært vanskelig" å ta inntektsgivende arbeid, av personer utenfor arbeidsstyrken med forskjellig hovedsakelig virksomhet og forskjellig innstilling til inntektsgivende arbeid. Tallet på personer i hver gruppe står i parentes.

	Ønsker eller har behov for arbeid	Andre
Utførte husarbeid hjemme, gifte kvinner	6 (114)	13 (246)
Utførte husarbeid hjemme, ugifte/før gifte kvinner ...	14 (19)	32 (37)
Pensjonist, sluttet i arbeid	34 (21)	36 (129)
Var syk	44 (7)	51 (15)
Var arbeidsufør	82 (15)	75 (63)

Til slutt i kapitlet har vi summert opp opplysningene om opplevde arbeidshindringer og sett dem i sammenheng med andre indikatorer på forholdet til arbeidsmarkedet.

Tabell 29. Prosent med 4 eller flere "arbeidshindringer"¹⁾ av personer utenfor arbeidsstyrken²⁾ med forskjellig syn på å ta inntektsgivende arbeid og på framtidig arbeidssøking. Tallet på personer som svarte i hver gruppe står i parentes.

	Personer som ønsker eller har behov for arbeid		Andre	Alle
	Mangler passende arbeid	Andre grunner til ikke å søke arbeid		
Alle	46 (271)	33 (399)	21 (1 740)	26 (2 410)
Tror de vil søke arbeid i løpet av de neste 12 mndr.	37 (126)	32 (120)	10 (175)	24 (421)
Tror ikke de vil søke arbeid i løpet av de neste 12 mndr.	55 (145)	34 (279)	22 (1 565)	26 (1 989)

1) Svaret "svært vanskelig" eller "litt vanskelig" på hvert av spørsmålene 125a-125j, regnes som en "arbeidshindring".

2) Se fotnote 1) til tabell 5.

Andelen med "mange" (fire eller flere) "arbeidshindringer" var størst blant personer som ønsket eller hadde behov for arbeid og en del større for personer som ønsket arbeid, men manglet passende arbeid, enn for personer som ønsket arbeid og oppgav andre grunner til ikke å søke arbeid (46 og 33 prosent). I alle disse gruppene var andelen med "mange" hindringer større blant personer som oppgav at de trodde de ville søke arbeid i løpet av de neste 12 månedene, enn blant personer som ikke trodde de ville søke arbeid. Dette var særlig markert for personer som ønsket arbeid, men som manglet passende arbeid.

6.4.3. Vurdering av egne sysselsettingsmuligheter

Vi spurte også om personene regnet med at det ville være nødvendig å flytte for å få inntektsgivende arbeid (spørsmål 132, vedlegg 2). Resultatet er vist i tabell 30 og 31.

Tabell 30 viser at 6 prosent av alle, d.v.s. 48 tusen personer, regnet med å måtte flytte. Ca. 64 prosent regnet ikke med å måtte flytte, mens ca. 30 prosent ikke visste eller ikke besvarte spørsmålet (med flest i kategorien "vet ikke"). De som svarte "vet ikke", er antakelig en gruppe som hadde lite kunnskap om sine sjanser på arbeidsmarkedet. Det var relativt færrest i denne gruppen blant personer som ønsket arbeid. Det største relative innslaget av personer som regnet med å måtte flytte, hadde den gruppen som sa at de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene.

Tabell 30. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ med forskjellige ønsker/intensjoner m.h.t. å ta inntektsgivende arbeid, etter om de regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid. Prosent.

	Regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Regner ikke med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Vet ikke, uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Alle	6	64	30	100	779
Ønsker/har behov for arbeid	13	75	12	100	208
Vil søke innen 12 mndr.....	16	73	10	99	77
Andre	11	76	13	100	131
Andre	4	60	36	100	570
Vil søke innen 12 mndr.	14	58	29	101	27
Andre	3	60	37	100	543

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Ca. 27 prosent av de ca. 779 tusen personene utenfor arbeidsstyrken i TU ønsket eller hadde behov for arbeid. Dette svarer til omlag 208 tusen personer i totalbefolkningen (tabell 31). Ca. 30 prosent ønsket arbeid og/eller ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. Dette tilsvarer om lag 234 tusen personer. Omlag 10 prosent ønsket arbeid og ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. Denne gruppen utgjør i befolkningen ca. 77 tusen personer. I den første gruppen (de 208 tusen) var det 13 prosent som regnet med at det ville være nødvendig å flytte for å få passende arbeid (tabell 30). I den sistnevnte gruppen (de 77 tusen) var det 16 prosent som regnet med å måtte flytte for å få arbeid.

Tabell 31. Personer utenfor arbeidsstyrken¹⁾ som henholdsvis tror/ikke tror det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid, etter om de ønsker arbeid og etter om de tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 måneder. Prosent.

	Ønsker og/eller vil søke arbeid			Alle	Ønsker ikke og vil ikke søke arbeid	I alt	Tallet på personer (tusen)
	Ønsker arbeid og tror de vil søke arbeid	Ønsker ikke arbeid, men tror de vil søke arbeid	Ønsker arbeid, men tror ikke de vil søke arbeid				
Alle	10	3	17	30	70	100	779
Regner med at det vil være nødvendig å flytte	25	8	31	64	35	99	48
Regner ikke med at det vil være nødvendig å flytte	11	3	20	34	66	100	449
Vet ikke, uoppgitt	3	3	7	13	86	99	232

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

I tabell 32 har vi sett bare på den gruppen som sa at de ønsket arbeid. Det var relativt langt flere som trodde de måtte flytte for å få arbeid blant personer med mangel på passende arbeid som viktigste grunn til ikke å søke arbeid, enn blant personer med andre grunner.

Tabell 32. Personer utenfor arbeidsstyrken som ønsker/har behov for arbeid og med forskjellig grunn til ikke å søke arbeid, etter om de regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid. Prosent.

	Regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Regner ikke med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Vet ikke, uoppgitt	I alt	Tallet på personer (Tusen)
Mangler passende arbeid	24	63	13	100	78
Andre grunner til ikke å søke arbeid	6	81	13	100	133

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Det er sjølsagt en sammenheng mellom personenes opplevelse av vanskeligheter i forbindelse med evt. arbeidssøking og deres vurderinger av mulighetene for å få arbeid på stedet/uten å måtte flytte. I tabell 33 har vi gitt en grov illustrasjon av denne sammenhengen. Svarene på spørsmålet om personene regnet med å måtte flytte for å få arbeid, gir også et inntrykk av hvor problematisk de oppgitte hindringene oppfattes. Ved vurderingen av variabelen "tallet på opplevde arbeidshindringer" i tabell 33 skal vi være oppmerksomme på at det er en nær sammenheng mellom enkelte av de opplevde hindringene (se spørsmål 125, vedlegg 2).

Tabell 33. Personer utenfor arbeidsstyrken³⁾ med ulikt antall opplevde arbeidshindringer¹⁾, etter om de regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid. Prosent.

	Regner med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Regner ikke med at det vil være nødvendig å flytte for å få arbeid	Vet ikke, uoppgitt	I alt	Tallet på personer (tusen)
Alle	6	64	30	100	779
Mange hindringer ²⁾	12	71	16	99	188
Få hindringer ²⁾	6	77	17	100	380
Ingen hindringer ²⁾	3	61	37	101	109
Uoppgitt	1	7	91	99	104

1) Variabelen "tallet på opplevde arbeidshindringer" er basert på spørsmål 125 i tilleggsundersøkelsen (T.U.) 4. kvartal 1976, se vedlegg 2. De forhold som personene har oppgitt som "svært vanskelig" eller "litt vanskelig" regner vi som "opplevde arbeidshindringer".

2) "Mange hindringer" betyr minst fire "opplevde hindringer". "Få hindringer" betyr 1-3 "opplevde hindringer".

3) Se fotnote 1) til tabell 5.

Tre prosent, eller ca. 23 tusen av de 779 tusen personene, hadde "mange hindringer" og regnet med å måtte flytte for å få arbeid. Nesten like mange hadde "få hindringer", men regnet likevel med å måtte flytte. Tallet på hindringer ser derfor ikke ut til å være en særlig god indikator for personenes "tilgjengelighet" for arbeidsmarkedet. Tabell 33 viser riktignok at andelen som mente at de måtte flytte for å få arbeid, øker med tallet på opplevde hindringer, men tendensen er ikke sterk.

I tabell 34 har vi gruppert de forskjellige forholdene som kan oppleves som "hindringer", i mer "naturlige" grupper, og vist hvordan personene fordelte seg på de forskjellige "knippene" av hindringer.

Tabellen viser at 6 prosent (ca. 47 tusen personer) av de 779 tusen personene i totalbefolkningen, opplevde alle tre hindringer ("husholdningsforhold", egen helse og mangel på utdanning/erfaring). 26 prosent (ca. 202 tusen personer) opplevde ingen av forholdene som hindringer (disse kan imidlertid ha opplevd andre forhold som hindringer enn de vi har valgt ut). Ca. en fjerdedel (11 + 11 + 4 prosent, tilsvarende ca. 202 tusen personer) opplevde to av forholdene i tabellen som hindringer, mens over to femtedeler (19 + 6 + 17 prosent, tilsvarende ca. 326 tusen) sa at ett av de nevnte forholdene ville gjøre det vanskelig å ta arbeid.

Tabell 34. Personer utenfor arbeidsstyrken³⁾, etter om de tror forskjellige forhold vil gjøre det vanskelig å ta inntektsgivende arbeid¹⁾. Prosent²⁾. Tallet på personer står i parentes (tusen)²⁾.

	Husholdningsforhold vil gjøre det vanskelig (små barn i husholdningen og/eller syke eller uføre i husholdningen og/eller husarbeid i hjemmet)		Husholdningsforhold vil ikke gjøre det vanskelig å ta arbeid	
	Vanskelig p.g.a. lite utdanning eller yrkeserfaring	Ikke vanskelig p.g.a. lite utdanning eller yrkeserfaring	Vanskelig p.g.a. lite utdanning eller yrkeserfaring	Ikke vanskelig p.g.a. lite utdanning eller yrkeserfaring
Egen helsetilstand vil gjøre det vanskelig ...	6 (47)	11 (85)	4 (31)	17 (132)
Egen helsetilstand vil ikke gjøre det vanskelig	11 (86)	19 (148)	6 (47)	26 (202)

1) Se spørsmål 125 i vedlegg 2.

2) Tabellen bygger på 2 111 observasjoner som tilsvarer ca. 779 tusen personer = 100 prosent.

3) Se fotnote 1) til tabell 5.

Kombinasjonen av hindringer knyttet til egen helsetilstand og lite utdanning/erfaring (ca. 10 prosent eller ca. 78 tusen personer) gir svært lav "arbeidsmarkedsstatus" og dessuten lav mobilitet på arbeidsmarkedet. Det er verdt å merke seg at av de ca. 366 tusen som oppgav at "husholdningsforhold" utgjorde en hindring, var det bare ca. 148 tusen eller ca. to femtedeler som ikke samtidig trodde at de andre forholdene i tabellen ville gjøre det vanskelig å ta arbeid. En annen interessant gruppe er de ca. 47 tusen som ikke oppgav andre vanskeligheter enn lite utdanning/yrkeserfaring. Vi kjenner dessverre ikke innstillingen til inntektsgivende arbeid blant personene i de ulike cellene i tabellen.

Til sist i dette kapitlet har vi undersøkt om personer som ønsket arbeid, men manglet passende arbeid og personer som ønsket arbeid, men lot være å søke arbeid av andre grunner, vurderte vanskelighetene med å få et passende arbeid på stedet forskjellig.

Tabell 36 viser at det var svært liten eller ingen forskjell på de to gruppene når det gjelder vurderingen av egne sysselsettingssjanser på det lokale arbeidsmarkedet. Over halvparten i begge gruppene vurderte det slik at det ville bli svært vanskelig å få arbeid på stedet. Vi har sett tidligere at kravene til et "passende" arbeid varierte mellom de to gruppene (Foss 1977, s. 35). Vi skal se nærmere på dette i kapittel 6.4.4.

Tabell 36. Personer som ønsker/har behov for arbeid og med forskjellig grunn til ikke å søke arbeid¹⁾, etter om de tror det er vanskelig å få arbeid på stedet. Prosent.

Grunn til ikke å søke arbeid	Mulighetene for å få arbeid på stedet vil gjøre det:				I alt	Tallet på personer som svarte
	Svært vanskelig å ta arbeid	Litt vanskelig å ta arbeid	Ikke vanskelig å ta arbeid	Ikke aktuelt/vet ikke		
Alle	54	17	23	6	100	747
Mangler passende arbeid .	51	19	24	7	101	274
Andre grunner	55	17	22	5	99	473

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

6.4.4. Krav til et arbeidsforhold

Et viktig "tilgjengelighetskriterium" er personenes forventninger til et potensielt arbeidsforhold - hvilke krav og hvor mange krav de stiller til et arbeidsforhold for at de skal vurdere det som "passende". At en person "vil ha" et arbeid må tolkes som at dette arbeidet minst oppfyller de minstekrav personen har til et "passende" arbeid.

Spørsmålene 135-139 (vedlegg 2) tok sikte på å kartlegge hvilke ønsker/krav personer som ønsket arbeid og/eller som ville har forsøkt å få arbeid på bestemte betingelser og/eller som trodde de ville søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 måneder, hadde til et potensielt arbeidsforhold. Vi spurte om ønsket varighet, om personene ønsket innendørs- eller utendørsarbeid, ønsket lokalisering av arbeidstiden og om lengste akseptable arbeidsreisetid.

I tabell 37 har vi sett på sammenhengen mellom slike ønsker eller krav som har med selve arbeidsforholdene å gjøre: arbeidstidens lokalisering og hvorvidt personene mente de kunne ta arbeid både innendørs og utendørs.

Ca. en tiendedel av de spurte hadde ingen spesielle krav til de arbeidsforholdene vi har tatt med i tabell 37. Ca. 22 prosent hadde ett krav. 64 prosent hadde to eller tre krav (hele 38 prosent svarte nei på alle tre spørsmålene). Personer med mange krav til et arbeidsforhold er fra en synsvinkel mindre "tilgjengelige" for arbeidsmarkedet enn personer med få krav. De 38 prosentene som stilte alle tre kravene i tabellen, vil møte større problemer med å finne et passende arbeid og stod i en annen arbeidsmarkedssituasjon enn andre personer som uttrykte en positiv innstilling til å ta inntekts-givende arbeid. Tabell 37 viser også at ca. halvparten av personene verken kunne ta arbeid utenom ordinær arbeidstid eller arbeid med uregelmessig arbeidstid/skiftarbeid. Tidligere har vi sett at deltidsarbeid er det kravet til et passende arbeid som relativt flest av de "mulige arbeidssøkerne" i det ordinære AKU krevde (Foss 1977, tabell 16). Arbeidstiden viser seg altså å være en viktig faktor når vi skal vurdere personenes arbeidskraftstatus eller deres tilgjengelighet for arbeidsmarkedet. Både arbeidstidens lengde, døgnplassering og regelmessighet har stor betydning. For de fleste personer med omsorgsfunksjoner i denne gruppen, vil det være en forutsetning for yrkesdeltaking at det aktuelle arbeidsmarkedet kan imøtekomme slike krav til arbeidstiden.

Tabell 37. Personer som ønsker/har behov for arbeid og/eller som ville søkt arbeid på bestemte betingelser og/eller som tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 mndr.¹⁾, etter krav til et evt. arbeidsforhold. Prosent. Tallet på personer som svarte står i parentes.

Kan ta både innen- dørs- og utendørs- arbeid?	Kan arbeid utenom ordinær arbeidstid	Kan ha uregelmessig arbeidstid eller skiftarbeid			Alle
		Ja	Nei	Vet ikke uopp- gitt	
Alle	Ja	22 (169)	10 (75)	1 (8)	33 (252)
	Nei	9 (68)	50 (378)	2 (15)	60 (461)
	Vet ikke, uopp-gitt ..	1 (7)	2 (12)	4 (31)	7 (50)
	Alle	32 (244)	61 (465)	7 (53)	100 (763)
Ja	Ja	10 (74)	3 (26)	0 (2)	13 (102)
	Nei	2 (18)	10 (76)	0 (3)	13 (97)
	Vet ikke, uopp-gitt ..	0 (2)	0 (3)	1 (6)	0 (11)
	Alle	12 (94)	14 (105)	1 (11)	28 (210)
Nei	Ja	11 (85)	6 (45)	1 (4)	18 (134)
	Nei	6 (47)	38 (288)	1 (11)	45 (346)
	Vet ikke, uopp-gitt ..	1 (4)	1 (6)	1 (11)	3 (21)
	Alle	18 (136)	44 (339)	3 (25)	66 (501)
Vet ikke, uopp-gitt	Ja	1 (10)	1 (4)	0 (2)	2 (16)
	Nei	0 (3)	2 (14)	0 (1)	2 (18)
	Vet ikke, uopp-gitt ..	0 (1)	0 (3)	2 (14)	2 (18)
	Alle	2 (14)	3 (21)	2 (17)	7 (52)

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Nedenfor har vi summert opp informasjonen i tabell 37. Skjemaet gir et inntrykk av hvordan personer med en positiv innstilling til å ta inntektsgivende arbeid forholdt seg til egenskaper ved mulige arbeidsforhold. Dette er både en karakteristikk av personenes tilgjengelighet for arbeidsmarkedet og en påminnelse om hvilke egenskaper ved arbeidsmarkedet som er viktige å tilpasse hvis en vil lette mulighetene for en stor gruppe personer med en positiv innstilling til å ta arbeid.

	Prosent
I Kan ta arbeid både innendørs og utendørs	28
II Kan arbeide utenom ordinær arbeidstid	33
III Kan ha uregelmessig arbeidstid eller skiftarbeid	32
I og II	13
I og III	12
II og III	22
I og II og III	10
Alle	100

Vi har også telt opp hvor mange krav til et arbeidsforhold personene hadde. Som et krav regnes at det ikke er svart "ja" på et av spørsmålene 136-138 eller at det på spørsmål 139 er oppgitt at lengste godtakbare arbeidsreisetid er 30 minutter (se vedlegg 2).

Tabell 38. Personer som ønsker/har behov for inntektsgivende arbeid og med forskjellig viktigste grunn til ikke å søke arbeid¹⁾, etter antall krav til et arbeidsforhold. Prosent.

Viktigste grunn til ikke å søke arbeid	Antall krav til et arbeidsforhold					I alt	Tallet på personer som svarte
	4 krav	3 krav	2 krav	1 krav	Ingen krav		
Alle	55	20	16	7	2	100	747
Mangler passende arbeid.....	44	25	22	8	1	100	274
Andre grunner	67	18	12	7	2	100	473

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Over halvparten av personene stilte alle de fire kravene til et passende arbeid. Det var svært få som bare hadde ett eller ingen krav. Blant personer som ønsket arbeid, men lot være å søke av andre grunner enn mangel på passende arbeid, var det over 60 prosent som stilte alle de fire kravene til et mulig arbeidsforhold. Blant personer med mangel på passende arbeid som viktigste grunn, var det bare noe over 40 prosent. Det var om lag like stor andel i begge disse gruppene som oppgav bare ett eller ingen krav.

Det var en klar negativ sammenheng mellom forventet arbeidssøking de nærmeste 12 måneder og antall krav til et arbeidsforhold (tabell 39). Dette gjaldt uansett grunn til ikke å søke arbeid. Som vi har sett før, var det langt flere som trodde de ville søke arbeid, blant personer som manglet passende arbeid enn blant personer med andre grunner til ikke å søke arbeid. Tabell 39 viser at dette gjaldt uavhengig av "grad av tilgjengelighet" hos de to gruppene slik vi har målt det her.

Tabell 39. Andel som tror de vil søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 mndr., av personer som ønsker/har behov for arbeid, med forskjellig grunn til ikke å søke arbeid og med forskjellig antall krav til et arbeidsforhold¹⁾. Prosent. Tallet på personer som svarte står i parentes.

Viktigste grunn til ikke å søke arbeid	Antall krav til et arbeidsforhold					Alle
	4 krav	3 krav	2 krav	1 krav	Ingen krav	
Mangler passende arbeid	42 (121)	44 (68)	47 (60)	68 (22)	:	46 (274)
Andre grunner	32 (291)	33 (84)	39 (56)	48 (33)	:	36 (473)

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Over to femtedeler blant dem som ønsket arbeid, oppgav en annen hovedgrunn til ikke å søke arbeid enn mangel på passende arbeid og sa at de ikke trodde de kom til å søke arbeid i løpet av de nærmeste 12 månedene. I denne gruppen hadde over 60 prosent minst fire krav til at passende arbeid (tabell 40). Disse må vi kunne si hadde lav umiddelbar tilgjengelighet for arbeidsmarkedet. Det kan imidlertid tenkes at de er etterspurt på arbeidsmarkedet til de betingelser de gjorde gjeldende og at en større eller mindre personlig/familiemessig eller institusjonell tilpassing ville være tilstrekkelig til at noen personer i gruppen ville gå med i arbeidsstyrken.

Tabell 40. Andel med minst fire krav til et arbeidsforhold av personer som ønsker arbeid, etter grunn til ikke å søke arbeid og om de tror de vil søke arbeid nærmeste 12 mndr¹⁾. Prosent. Tallet på personer som svarte står i parentes.

	Tror de vil søke arbeid nærmeste 12 mndr.	Tror ikke de vil søke arbeid nærmeste 12 mndr.	Alle
Alle	40 (246)	56 (424)	50 (670)
Ønsker arbeid, men mangler passende arbeid	40 (126)	46 (145)	44 (271)
Ønsker arbeid, men hindres av andre grunner	39 (120)	62 (279)	55 (399)

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

Vi spurte også om hva slags tilknytning til arbeidsmarkedet personene tenkte seg når de sa at de ønsket inntektsgivende arbeid, (spørsmål 135, vedlegg 2).

Nesten halvparten av alle som ønsket arbeid, ville ha et varig arbeid. Blant gifte kvinner i husarbeid hjemme som ønsket arbeid, var det nesten 60 prosent som ville ha et varig arbeid. Bare 30 prosent i denne gruppen ønsket seg et arbeid av begrenset varighet eller sesongarbeid. Det var særlig blant "pensjonister" og "arbeidsuføre" at ønsker om slike arbeidsforhold gjorde seg gjeldende.

Tabell 41. Personer som ønsker/har behov for inntektsgivende arbeid med forskjellig hovedsakelig virksomhet i undersøkelsesuken¹⁾, etter hva slags arbeidsforhold de ønsker seg. T.U. 4. kvartal 1976. Prosent.

Hovedsakelig virksomhet	Ønsket arbeid:				I alt	Tallet på personer (tusen)
	Varig arbeid	Sesongarbeid	Annet arbeid av begrenset varighet	Uopp-gitt		
Alle	46	8	21	25	100	241
Var syk	59	-	17	24	100	7
Husarbeid hjemme, gifte kvinner	59	10	20	11	100	114
Husarbeid hjemme, andre	71	9	15	5	100	19
Skoleelever, studenter 20-74 år	13	2	15	69	100	50
Var arbeidsufør	36	-	34	30	100	15
Pensjonister	23	19	43	14	100	21
Var uten arbeid	61	14	14	11	100	9
Opptatt med annet	53	11	19	17	100	6

1) Se fotnote 1) til tabell 5.

6.4.5. Faktisk atferd

Personenes faktiske atferd - særlig m.h.t. yrkesdeltaking - gir viktig informasjon av en annen karakter om de gruppene vi kan avgrense på grunnlag av livssituasjon og personenes vurderinger av sitt forhold til arbeidsmarkedet. Informasjon om faktisk atferd er også et mulig utgangspunkt for en ytterligere klassifisering av personene etter deres forhold til arbeidsmarkedet.

På grunnlag av det ordinære AKU's paneldesign har vi laget noen tabeller som viser status etter et kvartal og etter et år (bruttostrømmer) for personer utenfor arbeidsstyrken i forskjellige situasjoner ved AKU-undersøkelsene i 1977. Resultatene er vist i tabell 42.

Tabellen viser at mer enn 10 prosent av personene utenfor arbeidsstyrken i 1977 var i arbeidsstyrken etter 3 måneder. Etter et år var 20 prosent i arbeidsstyrken. Variasjonene i overgangssannsynlighet mellom aldersgrupper og mellom grupper i forskjellige livssituasjoner i 1977 var om lag som forventet.

Tabell 42. Personer utenfor arbeidsstyrken i 1977 etter situasjon et kvartal og et år senere. Prosent. Ordinær AKU.

Alle	Situasjon					Ønsker ikke arbeid	Ønsker arbeid			Alder			
	Syke, uføre, pensjonister	Husarbeid hjemme	Skolegang, studier	Annet	Alle		Mangler pas-sende arbeid	Andre grunner	16-24 år	25-49 år	50-66 år	67-74 år	
Alle	993000	294000	460000	203000	36000	847000	146000	64000	82000	254000	256000	260000	222000
Situasjon et kvartal senere:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sysselsatte	11	4	11	16	34	9	19	21	17	16	15	7	3
> 30 timer													
pr. uke	5	(1)	3	8	25	4	8	(8)	8	9	6	(2)	(1)
1 - 29 timer pr. uke ..	5	2	6	7	(3)	5	9	12	7	6	7	4	(2)
Arbeidssøkere ..	1	(0)	(1)	3	(3)	1	(3)	(4)	(2)	3	(1)	(0)	(0)
Utenfor arbeidsstyrken ...	88	96	89	81	63	90	79	75	81	80	84	93	97
Skolegang, studier	17	(0)	1	76	(7)	23	17	10	21	57	7	(0)	(0)
Husarbeid hjemme	42	13	80	3	(3)	61	58	60	57	14	69	56	24
Annet	30	83	8	(2)	53	6	4	(5)	(3)	10	8	37	73
Ønsker arbeid ..	12	(2)	18	13	(6)	8	46	48	45	13	22	8	(1)
Situasjon et år senere:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sysselsatte	19	3	16	37	65	17	32	29	35	37	25	7	3
> 30 timer													
pr. uke	10	(1)	5	24	55	9	15	10	18	25	10	(2)	(1)
1 - 29 timer pr. uke..	7	(2)	10	9	(5)	8	15	16	14	10	13	4	(2)
Arbeidssøkere ..	1	(0)	(1)	3	(4)	(1)	(3)	(4)	(3)	4	(1)	(0)	(0)
Utenfor arbeidsstyrken ...	79	96	83	60	31	81	64	67	62	59	74	93	97
Skolegang, studier	13	(0)	(1)	51	(15)	16	13	11	15	41	5	(0)	(0)
Husarbeid hjemme	40	15	74	4	(3)	58	47	51	44	11	63	56	28
Annet	27	81	8	5	(14)	7	4	(5)	(4)	7	6	36	69
Ønsker arbeid ..	10	3	15	9	(2)	9	29	31	27	10	19	8	(1)

Tabellen viser til en viss grad at svarene på spørsmålet om ønsker og behov for arbeid reflekterer reelle forskjeller i holdningene til å ta inntektsgivende arbeid, forutsatt at etterfølgende faktiske atferd er et rimelig validitetskriterium. Andelen som hadde sluttet seg til arbeidsstyrken tre måneder eller et år senere var klart høyere blant personer som ønsket arbeid enn blant de øvrige personene. Blant dem som ikke ønsket arbeid i 1977 var imidlertid en tiendedel i arbeidsstyrken et kvartal senere og nesten en femtedel et år senere. Nesten en tiendedel i denne gruppen svarte etter et kvartal og et år at de ønsket arbeid.

Det er imidlertid klart at svar på denne typen spørsmål ikke egner seg godt som prediktor for tallet på nye inntredere på arbeidsmarkedet - i alle fall ikke innenfor et så kort tidsrom som et år. Antallet som sluttet seg til arbeidsstyrken blant personer som ønsket arbeid i 1977 utgjorde bare en tredjedel av dem som sluttet seg til arbeidsstyrken blant de øvrige personene.

Blant dem som ønsket arbeid i 1977 var andelen som hørte til arbeidsstyrken 3 måneder senere, noe høyere blant dem som manglet passende arbeid enn blant personer med andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid. Etter et år var forholdet omvendt. Dette kan tyde på at arbeidsmarkedshindringer byr på vanskeligere tilpasningsproblemer for personene enn problemer som knytter seg til personlige, familie-messige eller institusjonelle forhold. Av de sysselsatte et kvartal og et år senere var andelen med deltidsarbeid større blant personer med arbeidsmarkedshindringer enn blant personer med andre hovedgrunner til ikke å søke arbeid. I den første gruppen var deltidsarbeiderne i flertall, mens det omvendte var tilfelle i den andre gruppen. Dette bekrefter nok at "deltidsarbeid" er et viktig kriterium i personenes definisjon av et "passende arbeid" og at personer i AKU med spesielle krav til et arbeidsforhold oftere enn andre definerer sitt "sysselsettingsproblem" som "mangel på passende arbeid".

7. AVSLUTNING

Kunnskap om hvordan arbeidsmarkedet fungerer fører til en naturlig interesse for de personer som faller utenfor ved registreringen av arbeidsløse eller "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt". I likhet med registreringen av arbeidsløse og "arbeidssøkere", og i vesentlig større grad, støter vi på måleproblemer når vi skal forsøke å belyse forholdet til arbeidsmarkedet blant disse gruppene. Problemene skyldes delvis uklare forestillinger om det fenomenet vi vil belyse, men spesielt at vi må basere oss på personenes egne utsagn - bygget på deres egne vurderinger og subjektive situasjonsoppfatninger. Ved en analyse av de to vanlige arbeidsløshetsbegrepene og måten de er operasjonalisert på forestiller vi oss at det i første rekke er personer med lav mobilitet/tilgjengelighet og lav arbeidsmarkedsstatus mer generelt som faller utenfor ved registreringen: personer med personlige og familiemessige barrierer (særlig småbarnsmødre), personer med nedsatt arbeidsevne, eldre, personer med langvarig fravær fra arbeidslivet og personer bosatt i mindre og oversiktlige samfunn og således med god informasjon om sine muligheter på arbeidsmarkedet. Muligheter til å la være å søke/utsette søkingen har først og fremst personer med legitime alternative forsørgelseskilder. Vi synes data i stor grad bekrefter dette bildet.

Det er nokså alminnelig enighet om at den "reelle" arbeidsløsheten eller det "reelle" arbeidstilbudet er en god del større enn det som kommer til uttrykk i de to offisielle arbeidsløshetsstalla. Hvor mye større er i stor grad et definisjonsspørsmål - et spørsmål om hvilke situasjoner vi ønsker å regne som "arbeidsløshet" eller et arbeidstilbud. Men selv med nokså snevre definisjoner er det grunnlag for å si at den reelle arbeidsløsheten eller det reelle tilbudet er større enn det som registreres: at det finnes personer som "vil" og "kan" ta inntektsgivende arbeid, men som ikke søker arbeid eller som ikke søker på en slik måte at de blir fanget opp av de offisielle målene. I tillegg finnes det personer som ønsker arbeid, men som av forskjellige grunner ikke "kan" ta arbeid for tiden.

Tilleggsundersøkelsen og AKU viser at det er omlag 200-240 000 som ønsker arbeid uten å søke arbeid. Det er ikke rimelig å betrakte alle dem som sier at de ønsker eller har behov for inntektsgivende arbeid, som "arbeidsløse" i vanlig mening. Det er en meget heterogen gruppe, både med hensyn til motiv for å ønske arbeid, grunn til ikke å søke arbeid, aktivitet og forsørgelsesmåte, tidligere yrkeserfaring, betingelser for å kunne eller ville ta et arbeid og planer m.h.t. arbeidssøking i framtida. Likeledes er tilknytning til arbeidsmarkedet et flerdimensjonalt fenomen og de samme personer kan stå nær arbeidsstyrken m.h.t. en eller flere dimensjoner, men på andre måter ha stor avstand til arbeidsmarkedet. Hvordan vi vurderer de enkelte gruppene vi kan avgrense, må avhenge sterkt av formålet med vurderingen. Politiske tiltak med sikte på å lette den typen problemer som vi her har betegnet som "sysselsettingsproblemer" eller med sikte på å realisere deler av det "skjulte" arbeidstilbudet, må antakelig baseres på et nyansert og variert sett av tiltak.

Materialet i denne rapporten har forsterket det synspunktet at det er svært vanskelig - både begrepsmessig og på bakgrunn av AKU-data - å trekke en fast og entydig linje mellom personer innenfor og utenfor arbeidsstyrken i et gitt tidsrom. Forholdet til arbeidsmarkedet spenner mer eller mindre kontinuerlig fra personer som er fast etablert som fulltdags-/helårstilknyttet til personer som av eget valg eller p.g.a. omstendighetene aldri vil delta i inntektsgivende arbeid.

Det er heller ikke meningsfylt å se på personer utenfor arbeidsstyrken som en ensartet gruppe når vi prøver å identifisere et mulig arbeidstilbud eller arbeidsløse utover de registrerte. En slik klassifisering kan bare være nyttig når vi refererer til undergrupper med om lag de samme livssituasjonskjennetegn og som er underlagt om lag de samme sett av omstendigheter som virker på deres forhold til arbeidsmarkedet.

LITTERATURLISTE

- Ahrne, Gøran (1971): "Hushållsarbete och dubbelarbete". Utkast til kap. 8 i betänkande om svenska folkets levnadsförhållanden. Allmänna Förlaget, Stockholm.
- FAKTA (1973): "Holdninger til likestilling i Norge". Bind 1
- Foss, Olav (1974): "Holdninger og atferd. Noen synspunkter på problemet med prediksjon av handlinger på grunnlag av utsagn". Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 74/25 (Metodehefte nr. 13), side 35-51.
- Foss, Olav (1976): "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet. Rapport 1". Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 76/8.
- Foss, Olav (1976 a): "Tilleggsundersøkelse til AKU 4. kvartal 1976 om "Mulige arbeidssøkere uten arbeidsinntekt". Forslag til problemstillinger og variable". Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 76/26 (Metodehefte nr. 18), side 2-18.
- Foss, Olav (1977): "Holdninger og atferd på arbeidsmarkedet", Rapport 2. Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 77/20.
- Foss, Olav (1978): "Arbeidssøker og mulige arbeidssøkere i AKU. Noen synspunkter på begreper og måleproblemer". Statistisk Sentralbyrå, OFo/ANI, 11/4-78.
- Foss, Olav og Eivind Hoffmann (1979): "Persons not in the labour force and their relation to the labour market - some Norwegian experiences". A note prepared for the joint ILO/ECE meeting on manpower statistics, Geneva, 16 - 20 July 1979. OFo/EiH/ANI, 22/6-79.
- Foss, Olav og Terje Schult (1979): "Arbeidsløshetsmål. Oversikt over begreper, måleproblemer og hovedtall fra de viktigste kildene. Litt om internasjonale sammenligninger". Statistisk Sentralbyrå, OFo/TeS/ANI, 19/2-79.
- Gåsemyr, Svein (1978): "Mulige arbeidssøkere, tilleggsundersøkelse til AKU 4. kv. 76". Statistisk Sentralbyrå, SGå/ToB, 2/1-78.
- Lingsom, Susan (1975): "Tid nyttet til egenarbeid". Statistisk Sentralbyrå, Statistiske Analyser nr. 19.
- Lingsom, Susan (1977): "Døgnets 24 timer. En analyse om tidsnyttning i 1971-72". Statistisk Sentralbyrå, Statistiske Analyser nr. 30.
- Lingsom, Susan (1978): "Prøveundersøkelse om tid brukt til omsorgsaktiviteter". Tidsskrift for samfunnsforskning, nr. 5-6, s. 548-556.
- Ljones, Olav (1973): "Gifte kvinners yrkesdeltaking og familiesituasjon. Noen teoretisk-økonomiske problemstillinger og enkelte observasjonsresultater fra Norge 1970-1972". Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 73/22.

STATISTISK SENTRALBYRÅ
Underavdelingen for
intervjuundersøkelser
Postboks 8131 Dep., Oslo 1
Tlf. *(02) 41 38 20

Intervjuerens navn: .....

Intervjuerens nr.: .....

ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
4. kvartal 1976

V e d l e g g 1

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

Skjematype

Utv. omr. nr.

Ar-Kvartal-Gang

Husholdningsnr.

				1	1
					2-4
7	6	4			5-8
					9-12

Navn og adresse

Fødselsdag-mnd.-år

Personnr.

13-23

1. Utførte De inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke? 24

1 Ja → 2

2 Nei → 3

2. Hvor mange timer arbeidet De i forrige uke? Ta med overtidarbeid og ekstraarbeid, også ekstraarbeid hjemme i forbindelse med arbeidet. 25-26

Under 21 timer → 7

21 timer og over → 21 a

3. Har De inntektsgivende arbeid som De var borte fra i forrige uke? 27

1 Ja → 8

2 Nei → 4

4. Er De selv eller noen i Deres husholdning selvstendig yrkesutøver (f.eks. gårdbruker eller eier av egen butikk eller verksted)? 28

1 Ja → 5

2 Nei → 9

5. Utførte De noe arbeid uten fast avtalt lønn i denne virksomheten i forrige uke? 29

1 Ja → 6

2 Nei → 9

6. Hvor mange timer arbeidet De i denne virksomheten i forrige uke? 30-31

Under 21 timer → 7

21 timer og over → 21 a

7. Hva regner De selv var Deres viktigste gjøremål i forrige uke? 32

1 Utførte inntektsgivende arbeid → 21 a

2 Utførte husarbeid hjemme → 21 a

3 Gikk på skole, studerte → 21 a

4 Var inne til 1. gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste → 21 a

5 Var arbeidsufør → 21 a

6 Var pensjonist - sluttet i arbeid → 21 a

7 Var uten arbeid → 21 a

8 Opptatt med annet (spesifiser): → 21 a

8. Hva var den viktigste grunnen til at De var borte fra Deres arbeid i forrige uke? 33

0 Var ufrivillig permittert uten lønn → 13

1 Skolegang/studier → 21 b

2 Permisjon p.g.a. svangerskap/fødsel → 21 b

3 Arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold. Var uten oppdrag → 21 b

4 Arbeidskonflikt → 21 b

5 Skal begynne i nytt arbeid innen 30 dager → 11 b

6 Ferie → 21 b

7 Egen sykdom eller skade → 21 b

8 Sykdom i hjemmet → 21 b

9 Repetisjonsøvelse eller Annen grunn (spesifiser): → 21 b

9. Hva gjorde De hovedsakelig i forrige uke? 34

1 Var syk → 14

2 Utførte husarbeid hjemme → 10

3 Gikk på skole/studerte → 10

4 Var inne til 1. gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste → 14

5 Var arbeidsufør → 14

6 Var pensjonist/sluttet i arbeid → 10

7 Var uten arbeid → 10

8 Opptatt med annet (spesifiser): → 10

10. Forsøkte De å få inntektsgivende arbeid for forrige uke? Vi tenker her på forsøk som ble gjort for å få arbeid som De kunne ha påtatt Dem i forrige uke. 35

1 Ja → 11a

2 Nei → 14

11a. På hvilken måte forsøkte De å skaffe Dem inntektsgivende arbeid? 36

1 Kontaktet arbeidsformidlingen

2 Svarte på annonse/annonserte selv

3 Kontaktet mulig arbeidsgiver

4 Annen måte (spesifiser):

b. På hvilken måte skaffet De Dem det arbeidet som De skal begynne i?

12. Hvor mange uker er det siden De begynte å søke arbeid? 37-38

uker → 14

13. Hvor mange uker er det siden De ble permittert uten lønn? 37-38

uker → 21b

14. Har De i løpet av de siste 12 måneder hatt inntektsgivende arbeid? 39

1 Ja → 15

2 Nei Hvis ja på spm. 10 eller kryss i rute 5 på spm. 8 → 21c

For andre → 16

15. Hva var den viktigste grunnen til at De sluttet i Deres forrige arbeid? 40

0 Sesongarbeid/annet kortvarig tidsavgrenset arbeid

1 Inngåelse av ekteskap, svangerskap/fødsel

2 Oppnådd pensjonsalder

3 Videre utdanning

4 Svekket helse

5 Likte ikke arbeidet/arbeidsforholdene

6 For lang arbeidsreise/upassende arbeidstid

7 Var ikke lønnsomt

8 Ble oppsagt/bedriften nedlagt

9 Annen grunn (spesifiser):

Hvis 10 har svart ja på spm. 10 → 21c

For andre → 16

16. TIL INTERVJUEREN: FOR SYKE, MILITÆRE I FORSTEGANGSTJENESTE, ARBEIDSLØSJE OG PENSJONISTER (KRYSS I RUTE 1, 4, 5 ELLER 6 PÅ SPM. 9) GA TIL SPM. 26. FOR ANDRE GA TIL SPM. 17.	26. Er De ugift, gift eller for gift? 1 ☐ Ugift 2 ☐ Gift 3 ☐ For gift
17. Det kan være mange grunner til at folk ikke tar inntektsgivende arbeid. Det kan f.eks. være vanskelig å få passende arbeid. Det kan også skyldes oppgaver hjemme, eller det kan rett og slett være at en ikke har behov for eller ikke ønsker å gå ut i arbeidslivet. Vil De si at De har behov for eller kunne ønske å ha inntektsgivende arbeid? 1 ☐ Ja → 18 2 ☐ Ja, under visse forutsetninger → 18 3 ☐ Nei, ikke noe videre → 26	SPØRSMÅL 27-33 STILLES BARE TIL EN PERSON I HUSHOLDNINGEN, MEN SVARENE OVERFØRES TIL INTERVJUSKJEMAENE FOR DE RESTERENDE MEDLEMMER AV HUSHOLDNINGEN
18. Var mangel på passende arbeid den viktigste grunnen til at De ikke søkte arbeid? Med passende arbeid tenker vi bl.a. på arbeidets art, arbeidstid og reisetid. 1 ☐ Ja → 20 2 ☐ Nei → 19	27. Hvor mange personer bor det i leiligheten? 54-55 ☐ Hvis 2 eller flere personer → 28 ☐ Hvis én person → 32 28. Er det noen av disse som krever regelmessig tilsyn eller pleie på grunn av sykdom eller ufornt? 56 1 ☐ Ja 2 ☐ Nei Hvis ja: Hvor mange? 57 ☐ Antall syke eller ufore
19. Hva var da den viktigste grunnen? 1 ☐ Mangler hjelp til barnepass 2 ☐ Mangler hjelp hjemme 3 ☐ Mangler hjelp til å pleie syke 4 ☐ Gikk på skole/studerte 5 ☐ Annen grunn (spesifiser):	29. Hvor mange barn under 16 år er det i leiligheten? 58 ☐ Hvis 1 eller flere barn → 30 ☐ Hvis ingen barn → 32 30. Hvor gammelt er det yngste barnet? 59-60 ☐ Antall fylte år ☐ Hvis 7 år eller over → 32 31. Var barnet/noen av barna i barnehage, på dag-hjem eller hos dagmamma i forrige uke? 61 1 ☐ Ja 2 ☐ Nei
20. Hvilke krav vil De stille til et arbeid for at det skal passe for Dem? 1. krav 44 2. krav 45 1 ☐ Finnes ikke arbeid. Ingen krav → 26 2 ☐ Deltidsarbeid → 26 3 ☐ Fleksibel arbeidstid → 26 4 ☐ Arbeid i nærheten av hjemmet → 26 5 ☐ Lett arbeid → 26 6 ☐ Arbeid i samsvar med egne kvalifikasjoner og evner → 26 7 ☐ Annet krav (spesifiser): → 26 8 ☐ Bare ett krav → 26	32. Hadde De noe leid hjelp til husarbeidet i forrige uke? 62 1 ☐ Ja → 33 2 ☐ Nei → 34 33. Hvor mange timer hadde De leid hjelp i forrige uke? 63-64 ☐ Antall timer
21a. Hvor arbeide De hovedsakelig i forrige uke? Bedriftens navn: _____ b. Hvor har De vanligvis Deres inntektsgivende arbeid? Bedriftens beliggenhet (adresse; poststed, postnr.): _____ c. Hvor hadde De sist inntektsgivende arbeid?	SPØRSMÅL 34-36 STILLES TIL PERSONER SOM ER MERKET "UTD" PÅ IO-LISTEN. 34. Hvilken allmennutdanning har De fullført? 65 1 ☐ 7-årig folkeskole eller kortere 2 ☐ 1-årig framhalds- el. fortsettelsesskole 3 ☐ 2-årig framhalds- el. fortsettelsesskole 4 ☐ 9-årig grunnskole 5 ☐ Folkehøgskole (ungdoms- el. fylkeskole) 1.års kurs 6 ☐ Real- el. middelskole, grunnskolens 10.år 7 ☐ Folkehøgskole, 2.års kurs 8 ☐ Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas 9 ☐ Uoppgitt eller ingen utdanning 35. Har De fullført annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder? 66 1 ☐ Ja → 36 2 ☐ Nei → 37
22. Hva slags virksomhet er det? Virksomhetens art: _____	36. Hvilken utdanning er dette? Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn) Normal varighet For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år For utd. på deltid, oppgi ca. timetall
23. Er dette enkeltmannsfirma, ansvarlig selskap, aksjeselskap e.l. eller offentlig virksomhet? 46-47 ☐ For Byrådet 48 ☐ 49 1 ☐ Enkeltmannsfirma → 24 2 ☐ Ansvarlig selskap → 24 3 ☐ Aksjeselskap e.l. → 25 4 ☐ Offentlig virksomhet → 25	67-63 ☐ For Byrådet
24. Arbeide De som selvstendig, som ansatt eller som familiemedlem uten fast avtalt lønn? 50 1 ☐ Selvstendig 2 ☐ Ansatt 3 ☐ Familiemedlem	FYLLES UT AV INTERVJUEREN
25. Hva var Deres hovedyrke i denne virksomheten? Hovedyrke: _____	37. Hvem har De fått opplysningene fra til utfylling av skjemaet? 69 1 ☐ IO selv 2 ☐ IO's ektefelle 3 ☐ IO's sønn/datter 4 ☐ IO's far/mor 5 ☐ Annen person 38. Ble intervjuet foretatt over telefon? 70 1 ☐ Ja 2 ☐ Nei

STATISTISK SENTRALBYRÅ
Intervjukontoret
Postboks 9131 Dep., Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20

Intervjuerens navn: .....

Intervjuerens nr.: .....

UNDEPGITT TAUSHETSPLIKT

Skjematype

4	1
---	---

Utv.omr.nr.

2	4
---	---

Ar-Kvartal-Gang

5	8
---	---

Husholdningsnr.

9	12
---	----

MULIGE ARBEIDSSØKERE
Tilleggsspørsmål til Arbeidskraftundersøkelsen
4. kvartal 1976

Navn: .....

Fødselsdag-mnd.-år Personnr.

Adresse: .....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 13-23

<p>De tilleggsspørsmålene som jeg nå vil be Dem svare på, vil kanskje i Deres tilfelle bli en gjentakelse av noe De allerede har svart på, i så fall vil vi be Dem unnskyldte det.</p> <p>TIL INTERVJUEREN: FOR Å UNNGÅ HENVISNINGER TIL AKU-SKJEMAET UNDER SELVE INTERVJUET AV TILLEGGSSPØRSMÅLENE SKAL DE AKTUELLE GRUPPER MARKERES I SPM. 101-103. KRYSS AV PÅ DISSE SPØRSMÅLENE PÅ GRUNNLAG AV OPPLYSNINGER I AKU-SKJEMAET.</p>	<p>106. Hvor lenge er det siden De sluttet i Deres siste inntektsgivende arbeid? 31-32 Antall år <input type="text"/> <input type="text"/> 33-34 Antall mnd. <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>107. Hvor lang tid i alt har De hatt inntektsgivende arbeid? 35-36 Antall år <input type="text"/> <input type="text"/> 37-38 Antall mnd. <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>108. Hvor lang tid varte den lengste sammenhengende periode med inntektsgivende arbeid som De har hatt? 39-40 Antall år <input type="text"/> <input type="text"/> 41-42 Antall mnd. <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>109. Hva var Deres yrke under den lengste sammenhengende periode med inntektsgivende arbeid som De har hatt? Yrke: .....</p> <p style="text-align: right;">43-44 Yrkeskode <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>110. Har De hatt varig arbeid eller har De hatt sesongarbeid eller annet arbeid av begrenset varighet? 45 ☐ Varig arbeid 46 ☐ Arbeid i studieferien/skoleferier DET KAN KRYSSSES AV FOR FLERE ALTERNATIVER 47 ☐ Annet sesongarbeid 48 ☐ Annet arbeid av begrenset varighet</p> <p>111. Har De hatt heltids- eller deltidsarbeid? 1 ☐ Heltidsarbeid 2 ☐ Deltidsarbeid 3 ☐ Både heltids- og deltidsarbeid</p> <p>112. Har De arbeidet innenfor ordinær arbeidstid (dagtid) eller utenfor ordinær arbeidstid (skiftarbeid, kveldsarbeid o.l.)? 1 ☐ Ordinær arbeidstid 2 ☐ Utenfor ordinær arbeidstid 3 ☐ Både innenfor og utenfor ordinær arbeidstid</p> <p>113. HVIS JA PÅ SPM. 101a ELLER 101b SA ER INTERVJUET AVSLUTTET. FOR ANDRE GA TIL SPM. 114.a.</p> <p>114a. HVIS JA PÅ SPM. 103. FOR ANDRE GA TIL SPM. 114b. Har De noen gang etter at De sluttet i Deres siste arbeidsforhold forsøkt å få inntektsgivende arbeid? 1 ☐ Ja → 115 2 ☐ Nei → 121</p> <p>114b. Har De noen gang i løpet av de siste 12 mndr. forsøkt å få inntektsgivende arbeid? 1 ☐ Ja → 115 2 ☐ Nei → 121</p> <p>115. I hvor mange uker i alt i denne perioden har De vært arbeidsledet? 53-54 <input type="text"/> <input type="text"/> Uker</p>
<p>101a. ER DET SVART JA PÅ SPM. 1, 3 ELLER 5 PÅ AKU-SKJEMAET? 24 1 ☐ Ja → 107 2 ☐ Nei → 101b</p> <p>101b. ER DET SVART JA PÅ SPM. 10 PÅ AKU-SKJEMAET? 25 1 ☐ Ja → 104 2 ☐ Nei → 102a</p> <p>102a. ER DET KRYSSSET AV I RUTE 1 ELLER 5 PÅ SPM. 9 PÅ AKU-SKJEMAET? 26 1 ☐ Ja → 102b 2 ☐ Nei → 102b</p> <p>102b. FOR IO UNDER 20 AR, FOR ANDRE GA TIL SPM. 103. ER DET KRYSSSET AV I RUTE 3 PÅ SPM. 9 PÅ AKU-SKJEMAET? 27 1 ☐ Ja → 103 2 ☐ Nei → 103</p> <p>103. HVA ER DET SVART PÅ SPM. 14 PÅ AKU-SKJEMAET? 28 1 ☐ Ja → 106 2 ☐ Nei → 104 3 ☐ Ikke besvart → 104</p> <p>104. Har De noen gang hatt inntektsgivende arbeid? 29 1 ☐ Ja → 105 2 ☐ Nei → 113</p> <p>105. Hva var den viktigste grunnen til at De sluttet i Deres forrige arbeid? 30 0 ☐ Sesongarbeid/annet kortvarig arbeid 1 ☐ Inngåelse av ekteskap/svangerskap/fødsel 2 ☐ Oppnådd pensjonsalder 3 ☐ Videre utdanning 4 ☐ Svekket helse 5 ☐ Likte ikke arbeidet/arbeidsforholdene 6 ☐ For lang arbeidsreise/upassende arbeidstid 7 ☐ Var ikke lønnsomt 8 ☐ Ble oppsagt/bedrift nedlagt 9 ☐ Annen grunn (spesifiser)</p>	

<p>116. På hvilken måte forsøkte De å skaffe Dem inntektsgivende arbeid?</p> <p>DET KAN KRYSSSES AV FOR FLERE ALTERNATIVER</p> <p>55 ☐ Kontaktet arbeidsformidlingen</p> <p>56 ☐ Svarte på annonser/annonserte selv</p> <p>57 ☐ Kontaktet mulig arbeidsgiver</p> <p>58 ☐ Forhørte seg hos kjente/slektninger</p> <p>59 ☐ Annen måte (spesifiser)</p> <p>-----</p> <p>-----</p>	<p>123. Var mangel på passende arbeid den viktigste grunnen til at De ikke søkte arbeid for forrige uke? Med passende arbeid tenker vi bl.a. på arbeidets art, arbeidstid og reisetid.</p> <p>67</p> <p>1 ☐ Ja → 125</p> <p>2 ☐ Nei → 124a</p>
<p>117. Har De i denne perioden hatt tilbud om inntektsgivende arbeid som De måtte avslå?</p> <p>1 ☐ Nei → 119</p> <p>2 ☐ Ja, ett tilbud → 118</p> <p>3 ☐ Ja, flere tilbud → 118</p>	<p>124a. Hva var da den viktigste grunnen?</p> <p>68</p> <p>1 ☐ Høy alder → 125</p> <p>2 ☐ Svak helse → 125</p> <p>3 ☐ Mangler hjelp til barnepass → 125</p> <p>4 ☐ Mangler hjelp hjemme → 125</p> <p>5 ☐ Mangler hjelp til å pleie syke → 125</p> <p>6 ☐ Gikk på skole/studerte → 124b</p> <p>7 ☐ Andre grunner (spesifiser) → 125</p> <p>-----</p> <p>-----</p>
<p>118. Hva var den viktigste grunnen til at De ikke tok imot (det siste) tilbudet om arbeid?</p> <p>61-62</p> <p>01 ☐ For kortvarig</p> <p>02 ☐ Dårlig betalt</p> <p>03 ☐ For lang arbeidstid</p> <p>04 ☐ For kort arbeidstid</p> <p>05 ☐ Arbeidstid gal tid av døgnet</p> <p>06 ☐ For dårlige arbeidsforhold</p> <p>07 ☐ For fysisk anstrengende</p> <p>08 ☐ Passet ikke til utdanning/kvalifikasjoner/erfaring</p> <p>09 ☐ For lang arbeidsreise/dårlige kommunikasjoner</p> <p>10 ☐ Manglet hjelp til barn</p> <p>11 ☐ Manglet hjelp til annet arbeid hjemme</p> <p>12 ☐ Gikk på skole/studerte</p> <p>13 ☐ Dårlig helse/sykdom</p> <p>14 ☐ Annen grunn (spesifiser)</p> <p>-----</p> <p>-----</p>	<p>124b. HVIS KRYSS I RUTE 1 PÅ SPM. 102b ER INTERVJUET AVSLUTTET. FOR ANDRE GA TIL SPM. 125.</p>
<p>119. Hvor lenge er det siden De siste gang forsøkte å få inntektsgivende arbeid?</p> <p>63</p> <p>1 ☐ Mindre enn en måned → 120</p> <p>2 ☐ 1- 6 måneder → 121</p> <p>3 ☐ 7-12 " → 121</p>	<p>125. Tror De noen av følgende forhold vil gjøre det svært vanskelig, litt vanskelig eller ikke vanskelig for Dem å ta inntektsgivende arbeid:</p> <p>VIS KORT A</p>
<p>120. HVIS JA PÅ SPM. 102a. FOR ANDRE GA TIL SPM. 121.</p> <p>Forsøkte De å få inntektsgivende arbeid for forrige uke? Vi tenker her på forsøk som ble gjort for å få arbeid som De kunne påtatt Dem i forrige uke?</p> <p>64</p> <p>1 ☐ Ja → Intervjuet avsluttes</p> <p>2 ☐ Nei → 121</p>	<p>a. Små barn i husholdningen</p> <p>69</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
<p>121. Tror De at De vil søke inntektsgivende arbeid i løpet av de neste 12 måneder?</p> <p>65</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>	<p>b. Syke eller uføre i husholdningen eller i familien forøvrig</p> <p>70</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
<p>122. Det kan være mange grunner til at folk ikke har inntektsgivende arbeid. Det kan f.eks. være vanskelig å få passende arbeid. Det kan også skyldes oppgaver hjemme, eller det kan rett og slett være at en ikke har behov for eller ikke ønsker å gå ut i arbeidslivet.</p> <p>Vil De si at De har behov for eller kunne ønske å ha inntektsgivende arbeid?</p> <p>66</p> <p>1 ☐ Ja → 123</p> <p>2 ☐ Ja, under visse forutsetninger → 123</p> <p>3 ☐ Nei, ikke noe videre → 125</p>	<p>c. Hva familie og venner mener</p> <p>71</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
	<p>d. Husarbeid i hjemmet</p> <p>72</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
	<p>e. Mulighetene for å få passende arbeid på stedet</p> <p>73</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
	<p>f. Ønske om arbeid i samsvar med utdanning, yrkeserfaring og kvalifikasjoner</p> <p>74</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>
	<p>g. Har lite utdanning eller yrkeserfaring</p> <p>75</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>

<p>125. (Forts.)</p> <p>h. Opptatt med skolegang/studier 76</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p> <p>i. Fravær fra inntektsgivende arbeid en tid 77</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p> <p>j. Egen helsetilstand 78</p> <p>1 ☐ Svært vanskelig</p> <p>2 ☐ Litt vanskelig</p> <p>3 ☐ Ikke vanskelig</p> <p>4 ☐ Ikke aktuelt/vet ikke</p>	<p>129b. HVIS KRYSS I RUTE 1 ELLER 2 PA SPM. 125c. FOR ANDRE GA TIL SPM. 130.</p> <p>Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom familie og venner var mer positivt innstilt til at De tok arbeid? 88</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				
<p>126. HVIS KRYSS FOR 3 PA SPM. 124a ELLER 1 ELLER 2 PA SPM. 125a. FOR ANDRE GA TIL SPM. 129a.</p> <p>Har De i løpet av de siste 12 mnd. forsøkt å skaffe regelmessig barnetilsyn? 79</p> <p>1 ☐ Ja → 127a</p> <p>2 ☐ Nei → 127b</p>	<p>130. HVIS KRYSS FOR 4 PA SPM. 124a ELLER 1 ELLER 2 PA SPM. 125d. FOR ANDRE GA TIL SPM. 131.</p> <p>Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De kunne få tilfredsstillende hjelp med arbeidet hjemme? 89</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				
<p>127a. Hvilke former for barnetilsyn har De forsøkt å skaffe? 80</p> <p>DET KAN KRYSSSES AV FOR FLERE ALTERNATIVER</p> <p>80 ☐ Hushjelp, dagmamma i barnets hjem → 128</p> <p>81 ☐ Dagmamma, korttids barnehage (mindre enn 6 timer) → 128</p> <p>82 ☐ Daghem eller småbarnsstue (6 timer eller mer) → 128</p> <p>83 ☐ Tilsyn av andre husholdningsmedlemmer eller slektninger → 128</p> <p>84 ☐ Andre ordninger (spesifiser) → 128</p>	<p>131. HVIS JA PA SPM. 123 ELLER 1 PA SPM. 125e. FOR ANDRE GA TIL SPM. 132.</p> <p>Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De visste at det var passende arbeid å få? 90</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				
<p>127b. Hva er grunnen til at De ikke har forsøkt å skaffe regelmessig barnetilsyn? 85</p> <p>1 ☐ Finnes ingen muligheter til å skaffe tilsyn → 128</p> <p>2 ☐ Ønsker selv å ha tilsyn med barna, ikke riktig å ta arbeid mens barna er små → 129a</p> <p>3 ☐ Blir for dyrt/lønner seg ikke → 128</p> <p>4 ☐ Venter på plass → 128</p> <p>5 ☐ Andre grunner, spesifiser → 128</p>	<p>132. Regner De med at det ville være nødvendig å flytte for at De skulle kunne få inntektsgivende arbeid? 91</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				
<p>128. Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De kunne få tilfredsstillende hjelp til pass av barn, eller barna hadde plass i barnehage? 86</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>	<p>133. HVIS JA PA SPM. 121 ELLER JA (KRYSS I RUTE 1 ELLER 2) PA SPM. 122 ELLER JA PA ETT ELLER FLERE AV SPM. 128, 129a, 129b, 130, 131. FOR ANDRE GA TIL SPM. 140.</p> <p>Hvilke krav vil De stille til et arbeid for at det skal passe for Dem? 92</p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>1.krav</th> <th>2.krav</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 ☐</td> <td>92</td> <td>93</td> <td>Finnes ikke arbeid. Ingen krav</td> </tr> <tr> <td>2 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Deltidsarbeid</td> </tr> <tr> <td>3 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Fleksibel arbeidstid</td> </tr> <tr> <td>4 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Arbeid i nærheten av hjemmet</td> </tr> <tr> <td>5 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Lett arbeid</td> </tr> <tr> <td>6 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Arbeid i samsvar med egne kvalifikasjoner og evner</td> </tr> <tr> <td>7 ☐</td> <td></td> <td></td> <td>Annet krav (spesifiser)</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>8 ☐ Bare ett krav</td> </tr> </tbody> </table>		1.krav	2.krav		1 ☐	92	93	Finnes ikke arbeid. Ingen krav	2 ☐			Deltidsarbeid	3 ☐			Fleksibel arbeidstid	4 ☐			Arbeid i nærheten av hjemmet	5 ☐			Lett arbeid	6 ☐			Arbeid i samsvar med egne kvalifikasjoner og evner	7 ☐			Annet krav (spesifiser)				8 ☐ Bare ett krav
	1.krav	2.krav																																			
1 ☐	92	93	Finnes ikke arbeid. Ingen krav																																		
2 ☐			Deltidsarbeid																																		
3 ☐			Fleksibel arbeidstid																																		
4 ☐			Arbeid i nærheten av hjemmet																																		
5 ☐			Lett arbeid																																		
6 ☐			Arbeid i samsvar med egne kvalifikasjoner og evner																																		
7 ☐			Annet krav (spesifiser)																																		
			8 ☐ Bare ett krav																																		
<p>129a. HVIS KRYSS FOR 5 PA SPM. 124a ELLER 1 ELLER 2 PA SPM. 125b. FOR ANDRE GA TIL SPM. 129b.</p> <p>Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De kunne få tilfredsstillende hjelp med pass av syke? 87</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>	<p>134. Hvis De kunne få inntektsgivende arbeid, hvor raskt ville De da ønske å begynne i arbeid? 94</p> <p>1 ☐ Med en gang</p> <p>2 ☐ Innen en måned</p> <p>3 ☐ Innen et halvt år</p> <p>4 ☐ Senere</p> <p>5 ☐ Vet ikke</p>																																				
<p>129b. HVIS KRYSS FOR 4 PA SPM. 124a ELLER 1 ELLER 2 PA SPM. 125d. FOR ANDRE GA TIL SPM. 131.</p> <p>Ville De ha forsøkt å få inntektsgivende arbeid dersom De visste at det var passende arbeid å få? 90</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>	<p>135. Ønsker De et varig arbeid, sesongarbeid eller annet arbeid av begrenset varighet? 95</p> <p>1 ☐ Varig arbeid</p> <p>2 ☐ Sesongarbeid</p> <p>3 ☐ Annet arbeid av begrenset varighet</p>																																				
	<p>136. Ville De kunne ta arbeid både innendørs og utendørs? 96</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei, bare inne</p> <p>3 ☐ Nei, bare ute</p> <p>4 ☐ Vet ikke</p>																																				
	<p>137. Ville De kunne ta arbeid utenom ordinær arbeidstid (f.eks. kveldsarbeid, nattarbeid)? 97</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				
	<p>138. Ville De kunne ta arbeid med uregelmessig arbeidstid eller skiftarbeid? 98</p> <p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nei</p> <p>3 ☐ Vet ikke</p>																																				

139. Hvor lang daglig reisetid hver vei ville De kunne godta?
- 99
- 1 Inntil 15 min.
- 2 16-30 min.
- 3 31-60 min.
- 4 Mer enn 60 min.
- 5 Vet ikke

140. Hvilken betydning tror De det vil ha for følgende forhold om De tok Dem inntektsgivende arbeid. Vi tenker da på arbeid som utgjør om lag halvparten av vanlig arbeidstid eller mer.

VIS KORT B

- a. Husholdningens økonomiske situasjon

- 100
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- b. Deres mulighet til å disponere penger selv

- 101
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- c. Forholdene for eventuelle barn i husholdningen

- 102
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- d. Mulighetene for å få utført husarbeidet

- 103
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- e. Kontakten med mennesker utenfor hjemmet

- 104
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- f. Muligheten for å utnytte egne evner, utdanning og erfaring

- 105
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

- g. Deres egen arbeids-situasjon totalt sett

- 106
- 1 Sterkt forbedret
- 2 Litt forbedret
- 3 Uforandret
- 4 Litt forverret
- 5 Sterkt forverret
- 6 Ikke aktuelt/vet ikke

141. HVIS KRYSS I RUTE 1 ELLER 2 PÅ SPM. 140a ELLER b. FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 142.

Om De tok arbeid og fikk bedret økonomi, hvordan ville den økte inntekten hovedsakelig bli brukt?

- 107
- 1 Til personlig forbruk
- 2 Tilskudd til husholdningens daglige forbruk
- 3 Til å skaffe større ting til husholdningen
- 4 Vet ikke

142. Hva er Deres viktigste kilde til livsopphold?

- 108
- 1 Inntekt av eget arbeid (medregnet arbeid uten fast lønn i familiebedrift → 143)
- 2 Pensjon, trygd → 144
- 3 Formue, lån, studielån, føderåd, leieinntekt, forpaktningssinntekt eller annen formuesinntekt → 143
- 4 Husarbeid for egen husholdning eller forsørgt av privatpersoner → 143
- 5 Stipend, underhold fra andre enn privatpersoner → 143

143. Mottar De noen form for pensjon eller trygd (bortsett fra barnetrygd)?

- 109
- 1 Ja → 144
- 2 Nei → 145

144. Hva slags pensjon/trygd mottar De?

- 110
- 1 Folkepensjon - alderspensjon
- 2 Tjenestepensjon (off. eller privat)
- 3 Etterlattepensjon
- 4 Uførepensjon
- 5 Annen pensjon/trygd (spesifiser)

145. Hvor stor er normalt husholdningens samlede disponible inntekt pr. måned? Disponibel inntekt omfatter all inntekt og trygd fratrukket skatt.

- 111
- 1 Under 2 500 kr
- 2 2 500 - 3 499 kr
- 3 3 500 - 4 499 kr
- 4 4 500 - 5 499 kr
- 5 5 500 og over

VIS KORT C.

146. Om lag hvor mange timer i gjennomsnitt bruker De til husarbeid, matlaging, barnepass og annet arbeid for egen husholdning på en vanlig hverdag?

112-113

timer

INTERVJUET AVSLUTTES

Takk for hjelpen

